

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Komunikace mezi vychovatelem a rodiči

Bakalářská práce

Autor: Viktorie Luňáková
Vedoucí práce: Mgr. Adéla Antlová

Olomouc

2019

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Komunikace mezi vychovatelem a rodiči“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 17. 6. 2019

Podpis _____

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Mgr. Adéle Antlové za vedení mé bakalářské práce, za cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří mi umožnili realizaci mého výzkumu, za jejich čas a ochotu.

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 KOMUNIKACE	8
1.1 <i>Definice komunikace</i>	8
1.2 <i>Druhy komunikace</i>	9
1.3 <i>Funkce komunikace</i>	12
1.4 <i>Činitelé ovlivňující komunikace</i>	13
1.5 <i>Jak jednat s lidmi</i>	14
2 VYCHOVATEL	15
2.1 <i>Osobnost vychovatele</i>	15
2.2 <i>Pracovní náplň</i>	16
2.3 <i>Klasifikace</i>	18
2.4 <i>Dovednosti</i>	18
2.5 <i>Verbální a neverbální komunikace vychovatele</i>	19
3 RODINA ŽÁKA	21
3.1 <i>Definice Rodiny</i>	21
3.2 <i>Funkce rodiny</i>	22
3.3 <i>Typy rodiny</i>	22
3.4 <i>Rodiče</i>	24
4 KOMUNIKACE MEZI VYCHOVATELEM A RODIČI.....	25
4.1 <i>Zásady komunikace pro vychovatele a rodiče</i>	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ KOMUNIKACE MEZI VYCHOVATELI A RODIČI.....	29
5.1 <i>Cíl výzkumného šetření a hypotézy</i>	29
5.2 <i>Metodologie</i>	30
5.3 <i>Vyhodnocení jednotlivých otázek</i>	32
6 ZÁVĚREČNÉ VYHODNOCENÍ	55

6.1	<i>Vyhodnocení dotazníkového šetření</i>	55
6.2	<i>Vyhodnocení cílů a hypotéz.....</i>	59
6.3	<i>Návrhy řešení</i>	60
	ZÁVĚR.....	62
	LITERATURA	64
	PŘÍLOHY	68

ÚVOD

Role vychovatele je poněkud odlišná od role pedagogů, nebo rodičů. S žáky mají částečně odlišný vztah, který bývá mnohdy podceňován. Vychovatel s dětmi tráví několik hodin denně a rozvíjí jejich osobnost, schopnosti, dovednosti, ale i znalosti. Stejně tak rodiče by neměli považovat vychovatele za někoho, kdo se pouze stará o jejich děti během jejich pracovní doby nebo jiných povinností. Měli by si uvědomit, jak velkou roli hraje vychovatel v rozvoji osobnosti jejich dítěte.

Téma mé bakalářské práce je zaměřené na komunikaci mezi vychovatelem a rodiči. Zvolila jsem si ho z důvodu mé praxe, kterou jsem během studia vykonávala ve školní družině. Z mé zkušenosti je komunikace mezi vychovatelem a rodiči velmi potřebná, ale nebývá vždy jednoduchá. Z tohoto důvodu mě zajímal nejen názor vychovatelů, ale také rodičů na jejich vzájemnou komunikaci. Dalším činitelem, který ovlivnil výběr tématu mé bakalářské práce, je zájem o práci vychovatele ve školní družině a její pozitivní chod.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První, teoretická část, je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy týkající se komunikace, její druhy, funkce a činitele, které mohou danou komunikaci ohrozit. Druhá kapitola se věnuje osobnosti vychovatele. Jeho náplní práce, dovednostech, verbální a neverbální komunikaci a vlastnostech. Třetí kapitola je zaměřená na rodinu žáka, především na informace o rodičích a jejich právech a povinnostech, které by měli plnit vůči svému dítěti. V poslední, čtvrté kapitole se budu věnovat samotné komunikaci mezi vychovatelem a rodiči.

Cílem praktické části je zjistit, jak probíhá komunikace mezi vychovateli a rodiči. Konkrétně jde o zjištění, jakým způsobem nejčastěji komunikují, s čím jsou v rámci komunikace nespokojeni a jaké bývají jejich hlavní důvody ke vzájemnému kontaktu. Ke sběru těchto dat byla využita metoda kvantitativního výzkumu, a to pomocí dvou dotazníků. Pro vychovatele a pro rodiče.

Na základě získaných informací z teoretické a praktické části jsem v závěru práce navrhla opatření k řešení této problematiky, které by mohly v budoucnu zlepšit komunikaci mezi vychovatelem a rodiči, která je nedílnou součástí ve výchovném procesu žáka.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KOMUNIKACE

Komunikace je velmi široký a interdisciplinární pojem, což také odpovídá zájmu mnoha vědních oborů jako je psychologie, sociologie, filosofie, pedagogické vědy, biologie, kybernetika, logika, jazykověda, technické vědy výpočetní technika a další. Každá vědní disciplína definuje pojem komunikace „po svém“. (Svatoš, 2002)

1.1 Definice komunikace

Pojem komunikace pochází z latinského slova *communicatio* nebo-li „vespolné účastnění“ a *communicare* „činit něco společným, společně něco sdílet“. (Vybíral, 2009, s. 25)

Lze ji také charakterizovat jako sdělování, výměnu informací mezi lidmi. Lidé by měli informovat někoho o něčem. Také by si měli navzájem rozumět a používat stejný jazyk, to lze označit jako dorozumívání. (Gavora, 2005)

Nahlížet na ni dále můžeme jako na „*vzájemné sdělování názorů, které lze realizovat za pomoci jazyka a stejných lidských práv*“. (Svatoš, 2002, s.18) Janoušek hovoří o komunikaci „*jakožto sdělování a přijímání informací v sociálním chování a sociálních vztazích lidí. Vnitřně souvisí s interakcí, tj. se vzájemným působením na sebe navzájem*“. (in Svatoš, 2002, s.18) „*Komunikace je transakční proces, ve kterém každá osoba funguje současně jako mluvčí i posluchač. Ve stejném okamžiku, kdy vysíláte svá sdělení, také přijímáte sdělení ze své vlastní komunikace i z reakcí druhé osoby*“. (DeVito, 2001, s. 18)

Slovo komunikace lze definovat různými způsoby. V komunikaci mezi vychovatelem a rodiči považujeme za důležité: výměna informací, názorů, poznatků a vzájemného ovlivňování obou partnerů.

Následující podkapitola se věnuje druhům komunikace, a to především komunikace ve školní družině, případně ve škole.

1.2 Druhy komunikace

1.2.1 Sociální komunikace

„Sociální komunikace vytváří základní souvislosti mezi hlavními stránkami sociálního styku lidí: mezi činností, interakcí a společenskými vztahy, sociální komunikace je důležitá i z pedagogického hlediska“. (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s.104)

Má vliv na jednání, myšlenky a postoje jedince v každé společenské situaci. Mnohdy je slučována s pojetím interakce, což znamená, že na sebe navzájem působí dva nebo více faktorů. (Svatoš, 2002)

Pravidla správné komunikace, která by se měla dodržovat při sociální komunikaci uvádí Zelinová (2007):

- Naslouchat a vnímat druhého.
- Nebát se vyjádřit své myšlenky.
- Neovlivňovat druhé a nenutit do něčeho, co sami nechtějí.
- Neradit a nehodnotit ostatní.

V pedagogickém procesu je důležitý především první bod správné komunikace, a to naslouchání a vnímání druhého. Mikulaščík (2010, s. 88) charakterizuje tzv. dobrého posluchače jako: *„Posluchače, který vnímá vše, co je mu určeno a prezentováno nějakým mluvčím, komunikátorem (...). Dovede naslouchat klíčovým momentům a hlavním myšlenkám. Má silnou touhu porozumět. Od dobrého posluchače je očekávaná interakce, verbální i neverbální. Neskáče do řeči.“* Toto očekáváme nejen ve vztahu mezi vychovateli a dětmi, ale také mezi vychovateli a rodiči, kdy vzájemnost, oboustranná informativnost a naslouchání obou partnerů je velmi důležité při výchově jejich dětí. (Hájek, 2007)

1.2.2 Verbální komunikace

Verbální komunikace pochází z latinského slova „verbum“, což znamená v překladu „slovo“. Verbální komunikace je nejvyspělejší forma komunikace, která probíhá prostřednictvím mluvení - řeči. Mluvením se podle Slovníku spisovné češtiny rozumí „*vyjadřování myšlenek artikulovanou řečí, případně dorozumívání se jazykem*“. (Nelešovská, 2002, s. 43)

Do verbální komunikace lze zahrnout několik forem:

- Písemnou - což je jakýkoliv písemný projev.
- Mluvenou - kam patří rozhovor a ústně podávané informace.
- Přímou - prostřednictvím osobního kontaktu.
- Zprostředkovanou - přes telefon, internet.
- Živou - vystoupením na veřejnosti např. koncert.
- Reprodukovanou - vystoupením v rozhlase, televizi. (Bednaříková, 2006)

K verbální komunikaci je také přiřazována paralingvistická komunikace. Jedná se o doprovodné prvky, mezi které patří barva hlasu, výška hlasu, hlasitost projevu a rychlost verbálního projevu. (Gavora, 2007). Hlasitá řeč ukazuje uvolněnost, vitalitu, sebevědomí, přátelskost nebo také špatné sebeovládání mluvčího. Hlasitost projevu záleží na mluvčím a na jeho zaujetí nad daným tématem nebo jak moc chce zaujmout posluchače a jeho pozornost. Hlasitost je nutno obměňovat, aby projev nepůsobil monotónně. Výška hlasu je individuální. Každý z nás má jinou výšku hlasu a jeho zabarvení. Hlas může být sametový, dunivý nebo chraptivý. Lépe zní hlas hlubší, než hlas vysoký. Barva hlasu a emoční náboj vyjadřuje náladu a emoční stav mluvčího. Týká se to nejen dlouhodobých emočních stavů, ale i krátkodobých a přechodných emočních nálad. Barva hlasu a intonace se může měnit v závislosti na emočním prožitku. Rychlost projevu ovlivňuje jeho srozumitelnost a vnímání sdělení. Tempo řeči můžeme měnit podle toho, co říkáme. Podstatnější a obtížnější věci je třeba sdělovat pomaleji a důrazněji. Mluvní tempo je, stejně jako barva řeči, individuální. Záleží na temperamentních vlastnostech člověka. Pomalé tempo bývá charakteristické pro věcnost, vytrvalost, rovnovážnost člověka, nebo naopak celkového zpomalení v aktivitě. Rychlé tempo řeči je typické pro dynamického a impulzivního

člověka a vede k brzké únavě posluchačů. Pokud střídáme tempa řeči, projev získá více energie a dynamiky, a také více pozornosti od posluchačů. (Vrtíšková, 2009)

V pedagogickém procesu je za nejvhodnější způsob komunikace považován osobní kontakt, kdy vychovatel a rodiče pomocí dialogu sdělí informace o dětech. Výhodou je okamžitá zpětná vazba, identifikace neverbálních prvků, emočních projevů a získání nezkrácených informací přímo od rodiče. Mezi další klasické a dlouhodobě využívané v komunikaci mezi vychovateli a rodiči patří telefonické rozhovory, písemné kontakty a třídní schůzky, o kterých se více zmiňuji níže. (Hájek, 2007)

1.2.3 Neverbální komunikace

Neverbální komunikace znamená mimoslovní komunikaci. Jde nejen o mimickou stránku řeči, ale také o celý komplex mimoslovních signálů – řeč těla. (Nelešovská, 2002)

Neverbální komunikací je možné říci, jak se člověk cítí, jakou má náladu, emoce, zda řeší problém, zda projevuje zájem komunikovat či se nemůže rozhodnout. Lze také mimoslovní komunikací sdělit sympatie k druhé osobě nebo projevit autoritu. (Křivohlavý, Mareš, 1990)

Jednotlivé prvky neverbální komunikace přesně vymezuje J. Křivohlavý a J. Mareš (1990):

1. Výrazy obličeje (mimika),
2. pohledy (řeč očí),
3. pohyby (kinezika),
4. fyzickými postoji (konfigurací všech částí těla),
5. gesty (gestika),
6. dotekem (haptika),
7. přiblížením či oddálením (proxemika),
8. tónem řeči,
9. úpravou zevnějšku a životního prostředí.

Mimika je spojována s výrazy naší tváře. Mimické svaly nám vyjadřují, co právě daný člověk prožívá, zda smutek, radost, nespokojenost, spokojenost, neštěstí, štěstí, zájem, nezájem atd. Mimika nám umožňuje momentální vyjádření myšlenky nebo vnitřního stavu člověka. Vizika zahrnuje komunikaci pomocí pohybu očí, očních víček a délky očního kontaktu, který je velmi důležitý v navázání konverzace. Pohled dokáže vyjádřit více než slova. Haptika vychází z doteků, ke kterým může docházet při vzájemné komunikaci lidí. Doteky mohou být formální, neformální, intimní a přátelské. Vše spočívá v tom, které části lidského těla se dotýkají, a také o jaký druh doteku jde. Fyzický postoj nebo-li posturika se zabývá držením těla, jeho napětím, uvolněním, směrem natočení těla, polohy rukou, hlavy, nohou. Určuje vztah obsahu ke sdělení s komunikujícím, dále naznačuje emoční stav, zaujetí, postoj k partnerovi či ke sdělení. Gestika zahrnuje cílené pohyby rukou, hlavy a případně i nohou, které mohou doprovázet verbální sdělení nebo jej i případně nahradit. Proxemika je pojem, který označuje horizontální a vertikální vzdálenost při komunikaci. Tento prostor je u člověka individuálně a kulturně odlišný. Vzdálenost dělíme na intimní, sociální, veřejnou a osobní. Vzdálenost mezi vychovatelem a rodičem by se měla pohybovat v zóně sociální (120-360 cm). Kinezika se zabývá spontánními pohyby těla a jeho částí. Jedná se o mimovolné pohyby, které jsou specifické pro každého člověka. Bývají spontánní a neuvědomované (žmoulání prstů, mnutí oka, kousání do rtu, pohupování apod.). Tón řeči, konkrétně u vychovatele, je popsán podrobněji v kapitole 2.5. Mezi komunikační prostředky patří i úprava zevnějšku nebo životního prostředí, kde žijeme nebo pracujeme. To, jak jsme oblečení a upraveni, jaký máme vkus, zda máme uklizený byt či kancelář. Vychovatel je veřejnou osobou a měl by dbát na svůj zevnějšek o kterém se zmiňuji v kapitole 2.5. Totéž platí i z druhé strany, ze strany rodičů. (Vrtíšková, 2009)

1.3 Funkce komunikace

Mikuláščík (2010) uvádí, že komunikace plní tyto funkce:

- **Informativní funkce**, která slouží k předávání informací, faktů a dat mezi lidmi.
- **Instruktivní funkce** podává informace s přídavkem ujasnění významu, popisu, organizace nebo návodu, jak něco udělat, jak něčeho docílit.

- **Přesvědčovací funkce** se snaží působit na jiného člověka se záměrem změnit jeho názor, hodnocení nebo způsob konání.
- **Funkce posilovací a motivující** stejně jako přesvědčovací, motivuje člověka k něčemu, podporuje jeho pocit sebevědomí a vlastní potřebnost.
- **Zábavné funkce** vyvolává potěšení a pohodu.
- **Funkce vzdělávací** a výchovná probíhá v rámci institucí. Jde o funkci informativní a konstruktivní.
- **Funkce socializační** slouží k vytváření nových vztahů mezi lidmi, navazování kontaktů, posilování pocitů a vzájemných vztahů.
- **Souvztažnost**, to je funkce, díky které informace lépe chápeme a vstřebáváme.
- **Funkce osobní identity** zahrnuje otázky, kdo jsme, kam směřujeme, v co věříme. Napomáhá nám zjistit mnohé o sobě samém a uspořádat si své myšlenky.
- **Poznávací funkce** umožňuje mluvit o svých každodenních zážitcích, vzpomínkách a plánech.
- **Funkce svěřovací** může mít různé poslání. Může jít o přímou, empatickou snahu pomoci nebo to může být pouhé pocitové porozumění, bez jakýchkoliv snah hodnotit. Slouží ke zbavování vnitřního tlaku, k překonání tísní sdělováním důvěrných informací, většinou s očekáváním podpory a pomoci.
- **Funkce úniková** vychází ze situace, kdy je člověk zoufalý a potřebuje se odreagovat od starostí a spěchu, svěřit se někomu a nezávazně si popovídat.

1.4 Činitelé ovlivňující komunikace

Vychovatelé by se stejně jako učitelé měli vyhýbat faktorům, které mohou negativně ovlivňovat komunikaci nejen k žákům, ale také jejich rodičům. Dochází k tzv. percepčním chybám nebo-li stereotypům, které si neuvědomujeme v posuzování druhých, přesto se jich můžeme dopouštět. Tyto chyby je nutné umět definovat, rozpoznat a pracovat s nimi. Pokud tak člověk neučiní, dochází k selhání vzájemné komunikace, očekávání a postoje k druhým.

V posuzování a vnímání druhých lidí se objevuje nejčastěji tzv. haló efekt, předsudky, laická teorie osobnosti a chyba kontrastu. Haló efekt lze charakterizovat jako první dojem člověka. Vlastnosti člověka, jeho projevy a vzhled nás ovlivňují a bezděčně si

daného člověka negativně zařadíme ještě předtím, než jej poznáme. Tento první celkový dojem můžeme natolik zveličit, že zakryje opravdovou charakteristiku člověka. Předsudky označují, že můžeme být předpojatí vůči konkrétnímu člověku z hlediska jeho národnosti, rase, pohlaví, ale i barvě vlasů. Chyba kontrastu se objevuje ve výrazném vnímání vlastností druhých lidí, které jsou opačné k našim vlastnostem. Nebo na druhou stranu upřednostňujeme ty vlastnosti, které jsou blízké těm našim. Logická chyba záleží na našem logickém uvažování. Každý člověk má sklon cokoliv vidět a hodnotit podle toho, jak se mu to „jeví logické“. (Řezáč, 1998)

1.5 Jak jednat s lidmi

Komunikační situace jednoho a téhož člověka bývá odlišná podle prostředí, ve kterém se právě nachází a uplatňuje. Odlišně můžeme komunikovat v obchodě, ve škole nebo doma. Významnou roli také hraje, zda jsou u komunikace přítomny děti nebo jen dospělí, známí nebo neznámí lidé. (Vybíral, 2009)

Avšak ve všech situacích se můžeme držet obecných zásad dorozumívání, které nám mohou tuto nesnadnou činnost ulehčit. A to:

- Vyjadřovat se přímo a otevřeně.
- Být stručný.
- Snažit se, aby naše výpověď nebyla zkreslená.
- Říkat, co je pravdivé a co myslíme vážně.
- Respektovat osobnost svého partnera, ale i naopak, vyžadovat respekt vůči sobě. (Řezáč, 1998)

2 VYCHOVATEL

Podle zákona č. 563/ 2004 o pedagogických pracovnících je pedagogickým pracovníkem ten, který vykonává přímou vyučovací, výchovnou, speciálně-pedagogickou nebo pedagogickou-psychologickou činnost. Předpokládá se přímé působení na vychovávaného, vzdělávaného jedince. Přímou pedagogickou práci vykonává učitel, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér, vedoucí pedagogický pracovník (Pávková, Hájek, Hofbauer, 2008)

Pedagogičtí pracovníci, kteří uskutečňují výchovu ve volném čase nebo mimo vyučování označujeme jako pedagogy volného času nebo vychovatele. Pedagogové volného času se uplatňují především ve střediscích volného času, zatímco vychovatel je označován jako pedagogický pracovník ve školních družinách, klubech, v zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu i v zařízeních sociální péče. (Pávková, 2014)

Ve školní družině patří vychovatel mezi nejvýznamnějšího činitele. Vychovatel je pro žáka iniciátor a průvodce. Navozuje, motivuje, umožňuje a hodnotí činnost a všestranný rozvoj osobnosti žáka. (Hájek, 2007)

Pod pojmem osobnost nalezneme mnoho definic. Jedna z řady definic říká, že osobnost je souhrn intelektu, který v sobě zahrnuje vrozené dispozice, získané dispozice a specifické projevy. (Cakiparoglu, 2012)

2.1 Osobnost vychovatele

Mezi obecné charakteristiky pedagogických pracovníků patří fyzická zdatnost, dobrý zdravotní stav, smysl pro humor, dobrá úroveň poznávacích procesů, motivace pro povolání, empatie, citová vyrovnanost, temperament, schopnosti, kladné charakterové vlastnosti, všeobecné vzdělávání a rozhled, rozvinuté zájmy a postoje.

Mezi žádoucí znaky osobnosti vychovatele patří především pozitivní vztah k dětem a lidem, schopnosti vcítit se, zvládat nároky, které přináší životní situace. Umět dokázat

motivovat k činnosti a řídit její průběh. Komunikativnost i neverbálními způsoby, schopnost naslouchání a prosazování svých názorů. Vychovatel by měl být kladně naladěný, mít smysl pro humor, být psychicky odolný a jednat asertivně. Dalšími osobnostními předpoklady jsou tvořivost, nápaditost, fantazie při sestavování plánů. Při sestavování plánů je důležitým prvkem hra, dále zahrnování činností různého charakteru a zvládnutí jejich organizace. Vychovatel dokáže vybranými aktivitami v dětech vzbuzovat zájem o činnost, podporovat jejich sebevědomí a rozvíjet pozitivní stránky jejich osobnosti. Mít dobrou úroveň odborných znalostí v daných činnostech, všestranný přehled o dětské skupině, pedagogické vědomosti, dovednosti a schopnosti. (Pávková, 2014)

U vychovatele se mohou objevovat i negativní stránky osobnosti, je ale nutné s nimi pracovat na úrovni sebevzdělávání, sebehodnocení a sebereflexe. Výchovné působení vychovatele je úspěšné právě tehdy, když jsou žáci spokojeni, vnímají pohodu, vytváří dobré podmínky duševního zdraví a harmonie mezi žákem a vychovatelem. (Pávková, 2014)

2.2 Pracovní náplň

Obecnou náplní práce vychovatele jsou péče, zajištění bezpečnosti, administrativa, profesionální rozvoj, vlastní výchovná činnost s klientem a skupinou klientů.

V rámci péče rozumíme takové jednání, při kterém vychovatel zabezpečuje základní potřeby dítěte, a přitom nepotřebuje kvalifikované vzdělání. Součástí bezpečnosti je umět dodržovat pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví dítěte. Umět poskytnout první pomoc dítěti, dbát na bezpečnost činnosti s dětmi, dbát na čistotu a ochranu životního prostředí. Dále navozovat radostnou atmosféru, vytvářet bezpečnou a komunikační atmosféru. Odpovídat za výsledky pedagogického působení, a to konkrétně vyhodnocováním výchovných postupů u dětí, diagnostiky a průběžně komunikovat s ostatními pracovníky a rodiči dítěte. Profesionální rozvoj vychovatele je spojen s celoživotním vzděláváním. Vychovatel by se měl snažit rozšiřovat a doplňovat svoje vědomosti, schopnosti a dovednosti pomocí samostudia, školení a akreditovaných kurzů, na které má vychovatel nárok. (Hájek, 2007)

Ve školní družině podle zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících je míra činnosti přímého výchovného působení práce vychovatele v rozsahu 28 až 30 hodin týdně. Tento počet přímé pedagogické činnosti určuje na začátku školního roku ředitel školy. (Hájek, 2007)

Hájek (2007) řadí do přímé výchovné působení práce vychovatele:

- Zabezpečit průběh výchovné činnosti dítěte od jeho převzetí po dobu školního vyučování od učitelů, od rodičů, až po odchod dítěte ze školní družiny domů,
- upevňovat a rozvíjet kompetence dítěte,
- průběžně komunikovat s rodiči a seznamovat je s výsledky jejich dítěte ve školní družině,
- spolupracovat s ostatními školskými institucemi.

Nepřímé působení je doplněno počtem hodin působení výchovné činnosti tak, aby bylo naplněno 40 hodin týdenního pracovního úvazku vychovatelů. (Hájek, 2007)

Náplň nepřímé výchovné činnosti zahrnuje:

- Komunikaci a styk s rodiči,
- zajištění pomůcek a materiálů pro výchovnou činnost,
- přípravu výchovné činnosti,
- vedení náležitě dokumentace,
- účast na pedagogických poradách, na školeních a třídních schůzkách.

Hlavní pracovní náplní vychovatele v čase školní družiny je naučit děti, jak správně trávit svůj volný čas. Také v době mimo vyučování se snaží vychovatel pomocí vybraných činností a aktivit, zaměřených např. sportovně, výtvarně, řemeslně atd. rozvíjet znalosti, dovednosti a schopnosti žáka. Navozovat radostnou atmosféru a komunikační prostředí, posilovat v dětech kladné city, vytvářet pocit bezpečí, zvolenými činnostmi posilovat v dětech sebevědomí, vytvářet s nimi dobrý kolektiv, vést různé zájmové kroužky pro děti, organizovat výlety, poznávací akce, exkurze apod. Dále pak sledovat a posuzovat vlastnosti dětí, jejich postoje a názory. Odpovídat za výsledky výchovně – vzdělávací

práce, průběh činnosti zaznamenávat do náležité dokumentace. Průběžně komunikovat s rodiči a pedagogy o docházce žáka do školní družiny, o dovednostech žáka, ale také řešení kázeňských přestupků, porušení školního řádu žáka a osobních problémů žáka v rodině apod. Prezentovat výsledky školní družiny na veřejnosti. (Hájek, 2007)

2.3 Kvalifikace

Vychovatelé, působící ve školní družině, musí mít některý ze stupňů odborného a pedagogického vzdělávání. Zákonem je u nich požadované středoškolské vzdělávání s maturitní zkouškou, vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělávání.

Dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících §16 vychovatel získává odbornou kvalifikaci následovně:

- Vysokoškolské zaměření v oblasti pedagogických věd, zaměřené na vychovatelství nebo sociální pedagogiku či učitelství (kromě učitelství v MŠ),
- jakýkoliv akreditovaný obor na vysoké škole, navazující celoživotní studium,
- vyšším odborným vzděláváním se zaměřením na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,
- středním odborným vzděláváním s maturitní zkouškou v oboru s pedagogickým zaměřením.

Pro další vzdělávání jsou nosná další témata, jako je obecná metodika vedení zájmové činnosti, psychohygienu, komunikační výcvik, výchova ve volném čase a výchova k volnému času, osobností rozvoj, posilování proti stresu atd. (Hájek, 2007)

2.4 Dovednosti

Mezi základní dovednosti, které by měl každý vychovatel mít dle Holoušové jsou:

- diagnostická dovednost,
- didaktická dovednost,

- výrazová dovednost,
- organizační dovednost,
- dovednost získat autoritu. (2007)

V rámci diagnostické skupiny je důležité znát znaky a vývoj dětské skupiny, se kterou vychovatel pracuje. Umožňuje stanovit diagnózu žáka i žakovské skupiny. Dovednost didaktická se týká forem, postupů a cílů v době mimo vyučování, které by si měl být schopen vychovatel sám určovat. Dále mít schopnost u žáka vyvolat tvořivé myšlení a zájem o danou činnost. Výrazová schopnost se týká přesného vyjadřování, a to nejen řečí, ale i tělem. Dále organizační schopnost, kdy vychovatel vytváří program výchovné činnosti pro danou skupinu, vymýšlí aktivity pro všestranný rozvoj žáků, motivuje k jednotlivým aktivitám, a tím rozšiřuje vědomosti žáků. Schopnost získat autoritu. (Holoušová, 2007)

2.5 Verbální a neverbální komunikace vychovatele

Jednou z nejdůležitějších činností vychovatele je navázání komunikace s vychovávanými, ale i s ostatními pedagogickými pracovníky, popř. s rodiči dětí. Základním předpokladem pro komunikaci mezi nimi je ovládat jazyk a komunikaci.

Vychovatel stejně jako učitel mluví s dítětem a ostatními ve spisovném jazyce. Umí se vyvarovat cizím slovům, kterým by děti, ale i rodiče nemuseli rozumět, dále využívat nižší polohu hlasu, kterým zvládne svou skupinu, aniž by na děti vychovatel křičel. Vychovatel by měl mít bohatou slovní zásobu a nepoužívat trpný rod. Řeč by neměla být monotónní. Vychovatel by měl používat srozumitelná spojení, vyhýbat se ironii a zesměšňování dětí. Nepoužívat zdrobněliny. Pokyny, které vychovatel dětem předává jsou stručné a srozumitelné, vždy by měl zkontrolovat, zda děti jeho sdělení správně pochopily. Vše musí být přiměřené věku dítěte. Vychovatel s dětmi musí umět vést dialog, naslouchat a navazovat oční kontakt. Vychovatel s dětmi jsou v komunikaci partnery. (Hájek, 2007)

Gesta a mimika doprovází řeč vychovatele, což bývá někdy pro děti srozumitelnější. U vychovatele je důležitý úsměv, který na děti působí jako pochvala, souhlas, porozumění, ale i důvěra. Další důležitou náplní vychovatele je způsob

vystupování. Správné držení těla nejen, že vyzdvihuje přirozenou autoritu dospělé osoby, ale také je důležité pro správné dýchání. (Hájek, 2007)

Do neverbální komunikace patří mimo jiné vnější vzhled vychovatele. Líčení by nemělo být výrazné. Oblečení by mělo být pohodlné, praktické, aby bylo vyhovující aktivitám, které vychovatel ve školní družině s dětmi dělá. (Hájek, 2007)

3 RODINA ŽÁKA

Další důležitou částí mé bakalářské práce jsou rodiče žáka. Rodiče komunikují se školou a zastupují nezletilého žáka jako zákonní zástupci v určitých povinnostech a rozhodováních. Rodina především ovlivňuje vývoj a život od narození dítěte. Je primárním socializačním činitelem, který utváří postoje, hodnoty a správné vzorce chování dítěte, na které následně navazuje škola.

3.1 Definice rodiny

Definovat pojem rodina je stejně problematické jako definovat slovo komunikace. Literatura uvádí rozdílné definice na základě různých aspektů z hlediska psychologického, sociologického a demografického.

Podle psychologického slovníku je rodina „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.*“ (Hartl, 2015 s. 512) Rodinu ze sociologického hlediska definovat jako „*skupinu charakterizovanou společným bydlením a spoluprací dospělých obou pohlaví a dětí, které zplodili nebo adoptovali*“ (Jandourek, 2001, s. 206). Tománek (2012) definuje rodinu jako společenské uskupení vytvořené ze dvou nebo více osob, které žijí ve společné domácnosti a spojují je povinnosti manželské, pokrevní, popřípadě adoptivní. Jedná se o primární, důvěrné a neformální sociální seskupení, které je obecně pokládáno za základní společenskou jednotku. Mezi významné znaky rodiny patří intimní soužití ve společné domácnosti a spolupráce a pomoc jejich členů. Celá rodina je dále spojena vzájemnými vztahy mezi rodiči a ostatními členy.

3.2 Funkce rodiny

Rodina plní mnoho funkcí. Mezi nejdůležitější patří:

- 1) Biologicko-reprodukční funkce, kde dochází k uspokojování sexuálních potřeb manželů a rozmnožování rodiny.
- 2) Výchovná funkce zajišťuje především dítěti správnou výchovu, a to v osvojování si základních návyků a vzorců chování. Hlavním úkolem výchovného procesu je tedy příprava dětí na vstup do praktického života.
- 3) Ekonomická funkce se vztahuje k hmotnému zabezpečení dítěte. Zabezpečení materiálních podmínek, které jsou důležité k zdravému a plnohodnotnému vývoji dítěte.
- 4) Emocionální funkce rodiny buduje potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty. Naplňuje biologické a psychické potřeby dítěte, mezi které patří pocit jistoty a lásky.
- 5) Socializační funkce usnadňuje dítěti začlenění do společnosti a naplňuje potřebu dítěte někam patřit. Můžeme sem zařadit i poskytování zábavy, relaxaci a rekreaci všeho druhu.
- 6) Ochranná funkce je důležitá pro správný rozvoj dítěte. Děti by se měly cítit bezpečně. Je tím myšlena jednak ochrana před nebezpečím, dále pak zajištění všech životních potřeb celé rodiny. (Kraus, Poláčková, 2001)

3.3 Typy rodiny

Z hlediska sociologie dělíme typy rodin dle struktury. Tyto rodiny nazýváme nukleární nebo-li jádrové. Nukleární rodinu tvoří otec, matka a jejich děti, kteří sdílí svůj život, své soužití, mají k sobě pevný citový vztah a jsou si vzájemnou oporou. Dále na rodinu širší. Součástí širší rodiny je i další příbuzenstvo (prarodiče, strýcové, tety, bratřenci, sestřenice apod.)

Z jiného hlediska mluvíme o rodině úplné, ve které žijí oba rodiče a nejméně jedno dítě a neúplnou, v níž chybí některý z rodičů.

Z hlediska psychologie dělíme rodinu dle její funkčnosti, a to na funkční, problémovou, dysfunkční a afunkční.

- A) Funkční rodina – ideální stav, kdy rodina funguje ve všech směrech. Splňuje a naplňuje veškeré funkce rodiny. Rodiče jsou schopni zajistit správný vývoj a výchovu dítěte, interpersonální vztahy, pomáhá zařadit dítě do společnosti.
- B) Problémová rodina – je definována jako: *„Rodina, kde dochází přechodně k narušení osobních vztahů, tíživé ekonomické situaci či bytové situaci, ale není přítom narušen zdravý vývoj dítěte. Rodina je většinou schopna situaci zvládnout sama nebo jen za pomoci malé společenské podpory. Může to být situace matky s dětmi po rozvodu, dlouhodobá vážná nemoc matky, péče o dlouhodobě nemocné či postižené děti.“* (Rozsypalová, Čechová, Melanová, 2003, s.148)
- C) Dysfunkční rodina – typ rodin, které nemohou plnit svoji funkci nebo svým jednáním děti dokonce ohrožují. Jsou narušeny vztahy mezi jednotlivci, ekonomická situace je nepříznivá, dítě nemá uspokojené či jsou ohrožené základní potřeby. Tedy rodina neposkytuje zdravé prostředí pro vývoj dítěte.
- D) Afunkční rodina - *„je taková, která zcela ztratila svou funkci, děti jsou ohroženy, je nutno zajistit péči o ně v jiném prostředí, mimo rodinu. Afunkčních rodin je v naší společnosti málo, ale pokud rodina takto selhává, je třeba jednat rychle a pomoc pro děti zajistit bez dlouhých odkladů.“* (Rozsypalová, Čechová, Melanová, 2003, s.149)

Vychovatel se při své práci setkává s různými druhy rodin. Nejnáročnější je však komunikace s dysfunkční a problémovou rodinou. Rodiče nemají zájem o výchovu a chování svého dítěte nebo naopak dostatečně neinformují o situaci v rodině, a proto vychovatel označí rodinu za problémovou.

Podrobněji popisuje problémové typy rodin Helus (2007). Mezi nejčastější patří nezralá rodina, kdy mladí rodiče nemají vyjasněné životní plány a postoje. Z nedostatků zkušeností nevědí, co jejich dítě potřebuje a co by mu měli poskytnout. V přetížené rodině může jít o manželské konflikty, o problémy v zaměstnání nebo například o citovou deprivaci z důvodů úmrtí v rodině či rozvodu. Další je ambiciózní rodina, kdy rodiče, jejichž hodnoty jsou kariéra a úspěšnost v zaměstnání a snaží se dávat dětem to nejlepší, avšak děti jsou stále nespokojené, neboť se jim nedostává dostatečné lásky. Perfekcionistická rodina od dítěte hodně očekává a také mnoho požaduje. Rodiče chtějí po dětech vysoké nároky ve škole či sportech, a to jej dlouhodobě zatěžuje. V rodině, kde převládají rozkazy a zákazy je tzv. rodina autoritářská. Dítě je ve stresu, nemá prostor se samostatně rozhodovat, nést zodpovědnost a může vést i k agresivnímu chování dítěte. Rozmazlující rodina se snaží vyhovět dítěti ve všech jeho přáních. Nadměrně liberální a

improvizující rodina je rodina, která dítěti nedává žádné hranice ani pravidla. Dítě postrádá řád a přemíra volnosti má negativní vliv na jeho rozvoj. Při nadměrném svěřování dítěte do péče druhých dochází též k citovému strádání a zatěžování, jedná se o odkládající rodinu. V posledním typu rodině disociované mohou být narušeny vztahy s druhými nebo vztahy mezi členy rodiny. Takové rodinné prostředí v dětech vyvolá strach z okolního světa, naruší se vnitřní vztahy rodiny a může dojít až k neurotickým poruchám.

3.4 Rodiče

Rodiče, jak už jsem uvedla v předchozích kapitolách, by měli plnit základní funkce rodiny. Měli by dítěti poskytovat lásku, bezpečí a jistotu. Utvářet správné vzorce chování a formovat jejich postoje a hodnoty. Být tedy primárním socializačním činitelem, na který následně navazuje škola.

Škola se podílí na rozvoji osobnosti žáků, utváření jejich hodnot, postojů a chování ve specificky organizovaném a vybavovaném prostředí, ve vymezeném čase a prostoru. (Průcha, 2013)

3.4.1 Práva a povinnosti rodičů

Rodiče by vůči škole a jejich dětem měli splňovat a znát práva a povinnosti, které vyplývají z povinné školní docházky. Vzhledem ke vzdělávání má rodič právo na umístění svého dítěte na základní školu podle vlastního rozhodnutí, právo na kvalitní výchovu a vzdělávání svého dítěte, právo na informace o školní práci a chování dítěte ve vyučování, ale také informace o jeho chování a práci ve školních družinách. Má také právo zúčastňovat se činností, které škola pořádá a komunikovat se všemi pedagogickými pracovníky školy. Pokud je rodič nespokojen, má právo žádat o nápravu a zlepšení.

Do základních povinností rodičů spadá zabezpečení materiálních podmínek pro svoje dítě, citová vazba k dítěti a kultivaci osobnosti dítěte. Vůči škole jsou rodiči povinně zajistit pravidelnou školní docházku dítěti, mít aktivní zájem o jeho vzdělávání a také komunikovat se školou v ohrožení jeho dítěte.

4 KOMUNIKACE MEZI VYCHOVATELEM A RODIČI

Ve své bakalářské práci bych neměla opomenout kapitolu pojednávající o komunikaci mezi vychovatelem a rodiči, kterou se pokusím sama shrnout a zpracovat z poznatků z předchozích kapitol, jelikož se mi nepodařilo najít mnoho odborné literatury k tomuto tématu.

Komunikace mezi vychovatelem a rodičem by měla být vzájemná. Oba by měli být ochotní, mít pozitivní přístup ke komunikaci a vyhýbat se činitelům, které mohou tuto komunikaci negativně ovlivnit.

V náplni komunikace vychovatele jde především o informování rodičů o záležitosti kázeňské, organizační, avšak nemusí to být pouze tyto. Informovat rodiče o svých výchovných záměrech, přesvědčit je o správnosti svých postojů, zároveň přijmout od rodičů kritiku směřující k jejich osobě. Vychovatelé se také snaží o vyšší zapojení rodičů do různých akcí a činností školy jako např. kreativní tvorba, besídky atd.

Od rodičů se očekává informovanost vychovatelů o jejich dítěti, pokud je dítě vychováno v jiných sociálních a kulturních podmínkách například v jiném náboženském prostředí nebo v sociálně znevýhodněné či nefunkční rodině. Vychovatel by měl vědět proč tomu tak je, aby věděl, jak se k tomuto dítěti chovat a vyvarovat se tak mnohým nepříjemným situacím jako jsou například konflikty s rodiči nebo jejich nespokojenost. Dále se od rodičů předpokládá skutečný zájem o chování jejich dětí.

Komunikace probíhá prostřednictvím, jak už jsem uvedla výše, formou individuálního rozhovoru, telefonickými nebo písemnými kontakty a třídními schůzkami. Individuální rozhovor může probíhat při předávání či vyzvedávání dítěte, v čase třídních schůzek nebo v čase individuálně domluveném. Vychovatel může s rodiči mluvit o dovednostech dítěte, co je třeba u dítěte zlepšit, a jak toho nejlépe dosáhnout. Upozornit rodiče na kázeňské problémy ve školní družině nebo jiné zvláštnosti. Pokud není možnost osobního setkání s vychovatelem, využívají rodiče písemné a telefonické formy, které slouží především ke sdělení stížností, špatných zpráv či záležitostí čistě organizačního

charakteru obou stran. K písemné variantě komunikace patří e-mail nebo SMS zprávy, které v dnešní době často nahrazují osobní kontakt, jejichž důvodem je zaneprázdněnost rodičů či lhostejnost. Nejméně častým způsobem komunikace je komunikace rodičů a vychovatelů na třídních schůzkách v důsledku neúčasti vychovatelů. Výhodou osobního kontaktu je menší pravděpodobnost vzájemného nepochopení než například při písemném projevu. Dále mohou být ve spojení prostřednictvím záznamových deníčků nebo-li žákovských knížek, do kterých vychovatelé píše různá sdělení a vzkazy rodičům. Je to oboustranná komunikace, protože i rodiče mohou psát vzkazy, omluvy apod. do těchto deníčků. Vychovatel také ve škole shromažďuje portfolia žáků, kam zakládá jejich práce a výtvary. Komunikace dále může probíhat během Dnů otevřených dveří, účastí na výchovných činnostech, společenských setkáních (večírky, plesy, táboráky, besídky, zájezdy apod.), kde dochází ke sblížení pedagogů, dětí a rodičů. Jako poslední bych uvedla komunikaci přes dítě, která je na školách běžná, ale v odborných komunikacích se o tomto typu sdělování nehovoří. Při komunikaci s rodiči záleží na domluvě, který způsob rodiče preferují a vyhovuje oběma stranám.

4.1 Zásady komunikace pro vychovatele a rodiče

Existuje mnoho návrhů pro zlepšení komunikace a spolupráce pro rodiče a vychovatele:

Pro vychovatele:

- 1) Komunikujte s rodiči přímo, ne prostřednictvím dítěte.
- 2) Mluvte s rodičem jako s rovnoprávným partnerem, respektujte důstojnost.
- 3) Respektujte názor rodičů a podporujte vytváření vzájemného respektu.
- 4) Domluvte se na pravidlech vzájemné komunikace, které budou vyhovovat oběma stranám.
- 5) Zachovejte důvěrnost a nedělejte nic, co by vás o důvěru připravilo.
- 6) Nebojte se říct rodičům své plány, přání, očekávání i obavy.
- 7) Nabídněte rodičům více možností a forem spolupráce, ve kterých se mohou zapojit.
- 8) Komunikaci s rodiči nevzdávejte.

Pro rodiče:

- 1) Komunikujte s vychovatelem jako se spolupracovníkem, který se podílí na výchově vašeho dítěte.
- 2) Jednejte slušně a respektujte odbornost vychovatele.
- 3) Přicházejte do školy s pozitivním přístupem.
- 4) Zapojte se do školních aktivit.
- 5) Nebojte se říct vychovatelům své plány, přání, očekávání i obavy. (Feřtek, 2011)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ KOMUNIKACE MEZI VYCHOVATELI A RODIČI

V druhé části mé závěrečné práce se zabývám samotnou problematikou komunikace mezi vychovatelem a rodiči. V jednotlivých částech popisuji cíl výzkumného šetření, hypotézy, použitou metodologii a detailní vyhodnocení provedeného šetření.

5.1 Cíl výzkumného šetření a hypotézy

Cílem praktické části je zjistit, jak probíhá komunikace mezi vychovateli a rodiči. Konkrétně jde o zjištění, jakým způsobem nejčastěji komunikují, s čím jsou v rámci komunikace nespokojeni a jaké bývají jejich hlavní důvody ke vzájemnému kontaktu. Výstupem těchto zjištění bude návrh řešení pro zlepšení komunikace mezi vychovateli a rodiči.

Pro dosažení stanoveného cíle byl zvolen kvantitativní výzkum, jehož cílem je ověření navržených hypotéz, které budou testovány na základě dotazníkového šetření, k němuž bude více řečeno v následující podkapitole. V rámci stanoveného cíle a pilotáže byly sestaveny čtyři hypotézy:

H1: *Moderní technologie jsou nejčastěji užívaným prostředkem pro komunikaci mezi rodiči a vychovateli.*

H2: *Vychovatelé projevují vyšší zájem o častější komunikaci mezi nimi a rodiči.*

H3: *Omluva ze školní družiny je nejčastějším tématem při komunikaci mezi rodiči a vychovateli.*

H4: *Rodiče i vychovatelé jsou se současným stavem jejich vzájemné komunikace spokojeni.*

5.2 Metodologie

Pro výzkumné šetření jsem využila kvantitativní výzkum ve formě dotazníkového šetření. Dle Chráska (2007) představuje dotazník soustavu předem připravených a formulovaných otázek, na které respondent odpovídá písemně. Rovněž uvádí, že problém spojený s dotazníkovou metodou, spočívá v bližší neznalosti respondentů, tedy jací skutečně jsou. Chráska (2007) taktéž zmiňuje, že položky v dotazníku musí být všem respondentům jasné a srozumitelné, jednoznačné, nesmí být sugestivní a musí zajišťovat jen nezbytné údaje.

Dotazníkové šetření bylo vyhotoveno ve formě internetového dotazníku s využitím služby Survio. Díky této službě bylo možné zajistit anonymitu respondentů, která jim byla přislíbena v informativní hlavičce dotazníku, kde byl také uveden záměr prováděného šetření a další základní informace. Pro respondenty z řad vychovatelů i rodičů byly zvoleny obdobné dotazníky. Skladba otázek a odpovědí byla pro obě skupiny respondentů stejná, pouze byla pozměněna formulace tak, aby otázka odpovídala charakteru dané skupiny. Dotazník pro vychovatele čítal 19 otázek a pro rodiče 18 otázek, jelikož dotazník pro vychovatele obsahoval navíc otázku ohledně délky praxe v oboru. Shoda otázek pro obě skupiny respondentů byla záměrná, aby byla možná komparace získaných dat od obou skupin navzájem. Otázky obsahovaly převážně uzavřené položky odpovědí, přičemž některé položky měly polouzavřený charakter, jelikož obsahovaly možnost volby jiné varianty, kde bylo možné vepsat vlastní text pro případ, že by byl pro respondenta výběr odpovědí nedostatečný. Kompletní znění dotazníku vytvořeného pro rodiče se nachází v příloze č. 1. Dotazník pro vychovatele je uveden v příloze č. 2.

Distribuce samotného dotazníku probíhala prostřednictvím sociálních sítí, kde bylo využito speciálních skupin zaměřených na vychovatele a rodiče dětí. Při distribuci bylo v průvodní zprávě uvedeno, že dotazník je určen pouze pro rodiče dětí, které na 1. stupni navštěvují pravidelně družinu. Také v případě vychovatelů zpráva uváděla, že jde o dotazník určený pro vychovatele v družinách pro žáky 1. stupně.

Výběr kvantitativního výzkumu prostřednictvím sociálních sítí a následná komparace odpovědí obou zainteresovaných stran byla zvolena na základě získání vyššího

počtu respondentů a jejich různých odpovědí. Bohužel tato volba přinesla i jisté limity mé bakalářské práce, a to zkrácené výsledky způsobené odchylkami v porovnávání odpovědí rodičů a vychovatelů z různých škol, které však mohou přispět k dalšímu výzkumu.

Sběr dotazníků probíhal od 23. 4. 2019 do 8. 5. 2019. Jakmile sklonilo období pro sběr dotazníků, tak byla prvotně provedena selekce, aby všechny dotazníky byly relevantní. Cílem bylo obdržet alespoň 100 řádně vyplněných dotazníků od rodičů a zhruba 70 řádně vyplněných dotazníků od vychovatelů. Celkem jsme obdrželi 188 vyplněných dotazníků, z toho bylo vyřazeno 14 dotazníků. Pro potřeby této práce tedy bylo možné využít 174 dotazníků. Stanoveného počtu vyplněných dotazníků se podařilo dosáhnout. Výzkumný soubor byl tedy tvořen konkrétně 105 respondenty ze skupiny rodičů a 69 respondenty ze skupiny vychovatelů. Posléze byly výsledky obou skupin přepsány do programu Excel, kde bylo možné přistoupit k vyhodnocení a tvorbě grafů, jejichž účelem je demonstrovat rozdíl nebo shodu mezi jednotlivými skupinami respondentů. Vyhodnocení dat probíhalo za pomoci rozboru zjištěných informací. Popis výsledných dat dotazníkového šetření je proveden deskriptivní metodou.

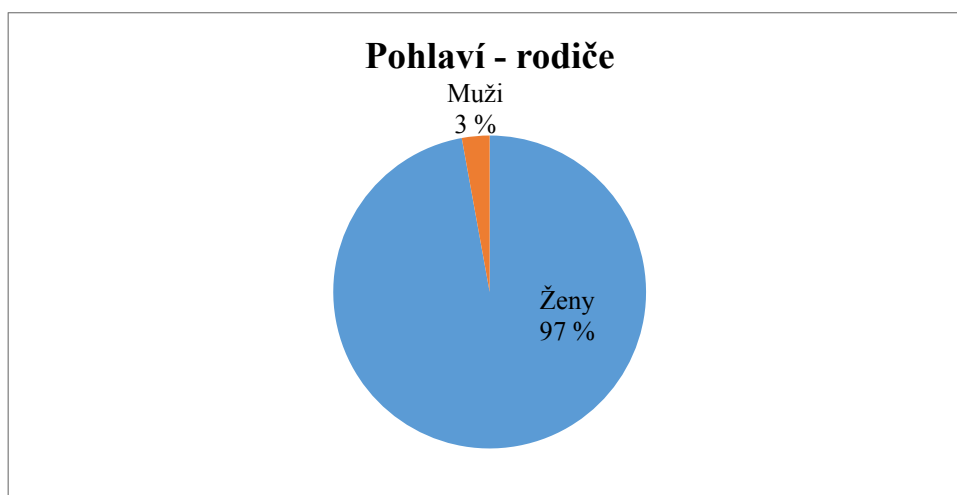
5.3 Vyhodnocení jednotlivých otázek

V této podkapitole vyhodnotím jednotlivé otázky, na jejichž základě bude sestaveno závěrečné vyhodnocení cílů a hypotéz. Rovněž bude možné po vyhodnocení otázek sestavit možné návrhy pro zlepšení komunikace mezi vychovateli a rodiči.

Struktura respondentů podle pohlaví

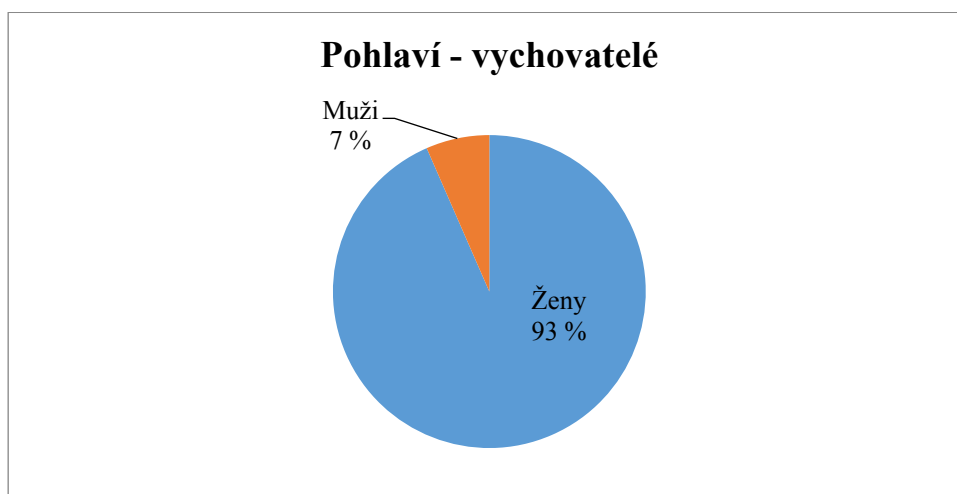
Struktura respondentů dle pohlaví byla u obou skupin obdobná. Z grafu č. 1 a 2 je zřejmé, že více jak 90 % respondentů z obou skupin bylo ženského pohlaví. Výsledný poměr pohlaví, tedy převahu žen jsem předem předpokládala, vzhledem k vyššímu výskytu žen v pozicích vychovatelek a vyšší míře zainteresovanosti žen při výchově a starosti o děti.

Graf 1 Struktura rodičů dle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 2 Struktura vychovatelů dle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

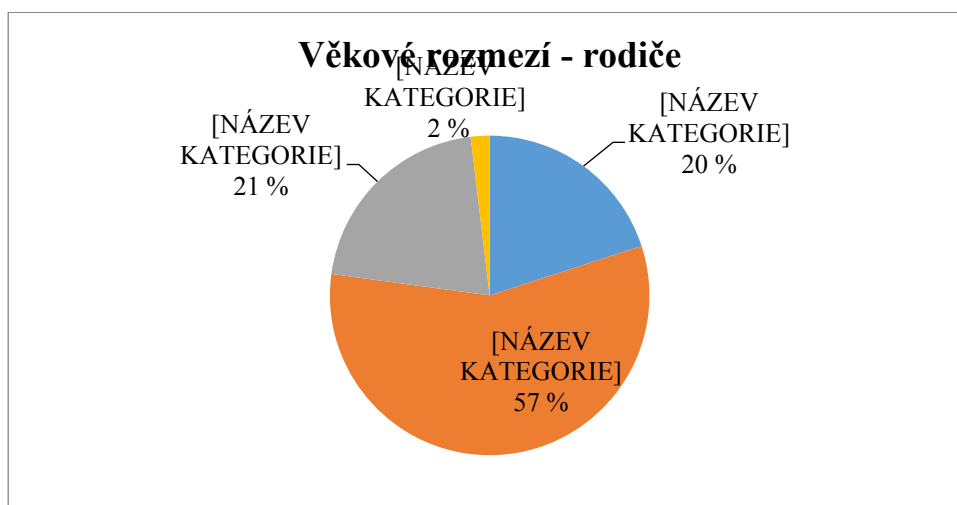
Struktura respondentů podle věku

Již na první pohled je zřejmé, že věkové rozmezí bylo u obou skupin respondentů značně odlišné, ale zároveň pochopitelné.

Z grafu č. 3 vyplývá, že skoro 60 % respondentů z řad rodičů spadá do věkového rozmezí 30-40 let, což potvrzuje statistiky, které tvrdí, že nejvíce žen rodí v ČR ve věku 30 let. Okolo 20 % respondentů bylo ve věkovém rozmezí 40-50 let. Ve věku 18-30 let bylo přesně 20 % respondentů. Ve věku více než 50 let byla pouze 2 % rodičů.

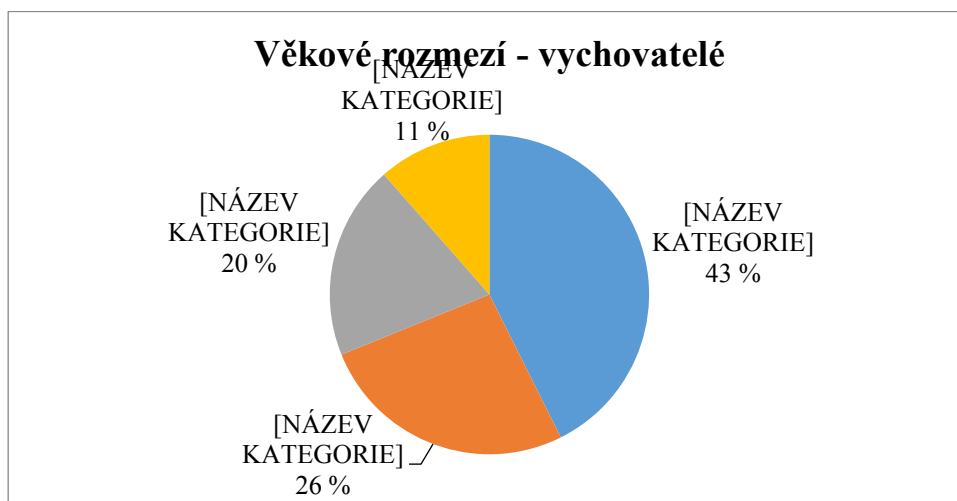
Graf č. 4 vykazuje věkové rozmezí v případě skupiny vychovatelů. Zde převládalo věkové rozmezí 18-30 let, okolo 40 % respondentů, což může mít negativní následek z hlediska jejich nižší autority vůči rodičům. S větším odstupem následovalo přesně 26 % respondentů ve věku mezi 30-40 let, poté 20 % ve věku 40-50 let. Více než 50 let mělo 11 % dotazovaných vychovatelů.

Graf 3 Struktura rodičů dle věku

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 4 Struktura vychovatelů dle věku

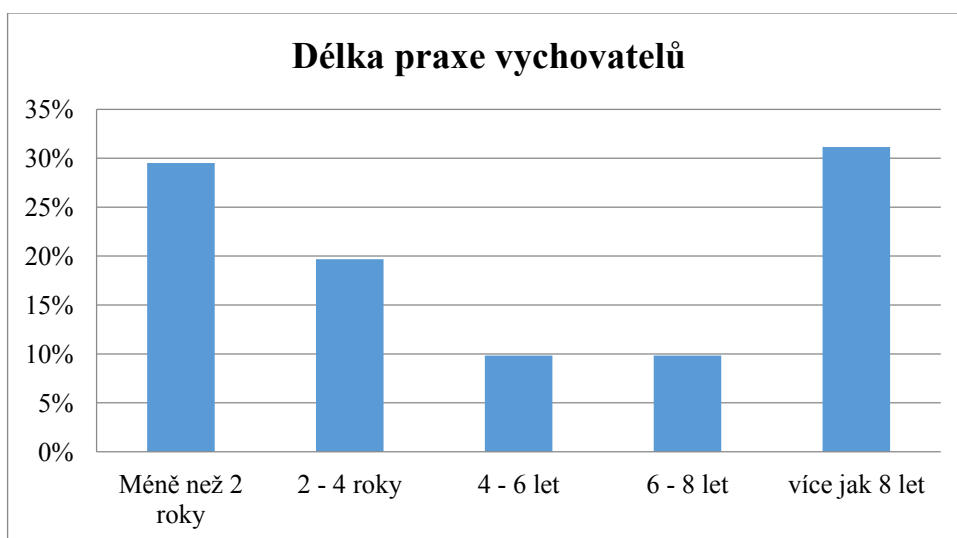

Zdroj: vlastní zpracování

Délka praxe ve vychovatelství u respondentů z řad vychovatelů

Tato otázka byla určena pouze pro vychovatele, jak již bylo zmíněno v metodologii. Z grafu č. 5 je zřejmé, že okolo 30 % respondentů ze skupiny vychovatelů má praxi více jak 8 let a dalších skoro 30 % uvedlo, že jejich praxe netrvá déle jak 2 roky. Skoro 20 % vychovatelů uvedlo délku jejich praxe mezi 2-4 roky. Délku praxe v rozmezí 4-6 let a 6-8 let uvedlo v obou případech okolo 10 % vychovatelů. Vzhledem ke struktuře respondentů z řad vychovatelů dle jejich věku, není nikterak překvapivé, že převažuje délka praxe více jak 8 let a po ní ihned následuje délka praxe méně než dva roky.

Graf 5 Délka praxe vychovatelů

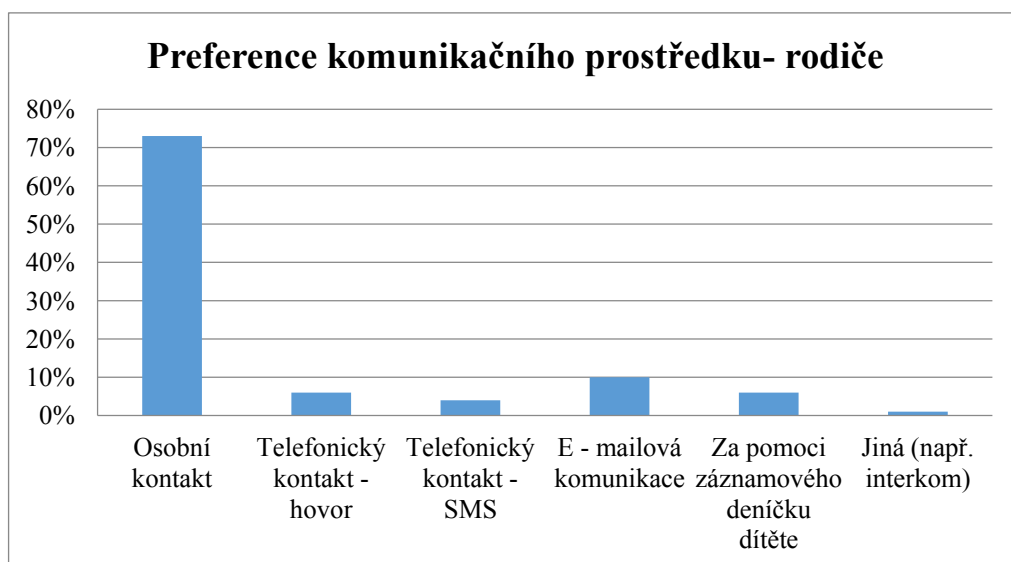

Zdroj: vlastní zpracování

Preference respondentů ve způsobu komunikace mezi rodičem a vychovatelem

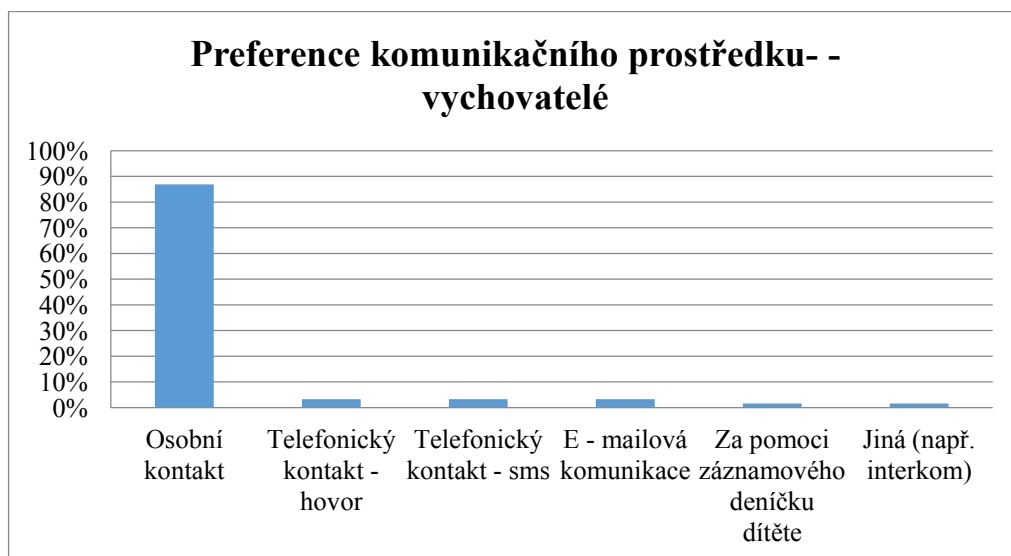
Prvotní pohled na grafy č. 6 a 7 značí, že preference ve způsobu komunikace byla u obou skupin respondentů totožná. Všichni respondenti preferují osobní kontakt s druhou stranou. V případě rodičů to bylo přes 70 % respondentů a u vychovatelů se jednalo o skoro 90 % respondentů. Ostatní způsoby komunikace (e-mail, telefon atd.) volilo ve skupině vychovatelů u každé možnosti pouze jen několik jednotek procent. Obdobně tomu bylo i u rodičů, avšak zde zhruba 10 % volilo možnost e-mailové komunikace. Ostatní možnosti opět volilo jen několik málo procent respondentů. Pozitivním výstupem výsledků této otázky je vysoká shoda obou skupin na jedné formě komunikace. Od tohoto se mohou odrazit při sestavení návrhů pro změny v oblasti vzájemné komunikace vychovatelů a rodičů.

Graf 6 Preference rodičů ve způsobu komunikace s vychovatelem

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 7 Preference vychovatelů ve způsobu komunikace s rodiči

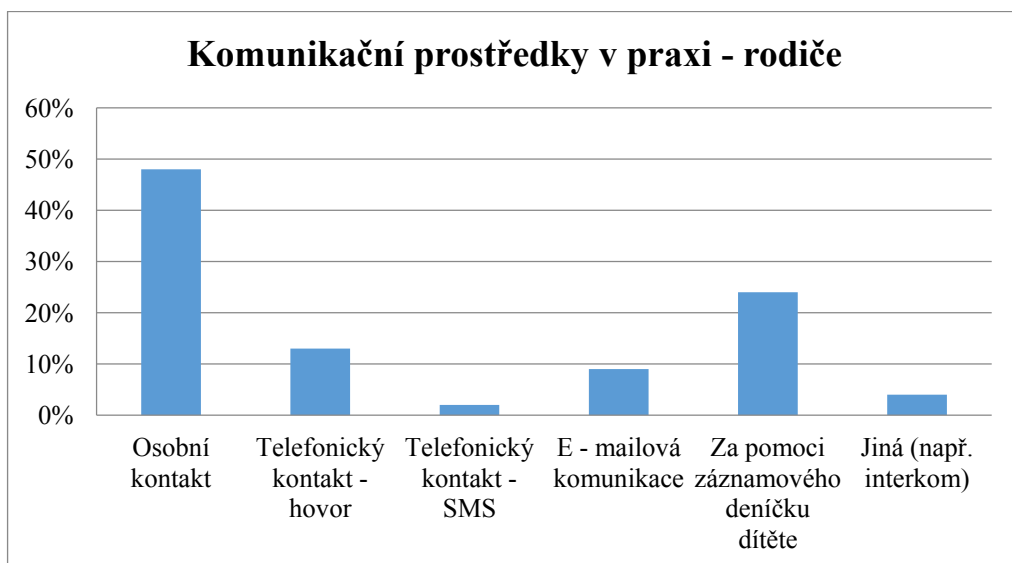

Zdroj: vlastní zpracování

Způsob komunikace mezi rodiči a vychovateli užívaný v praxi

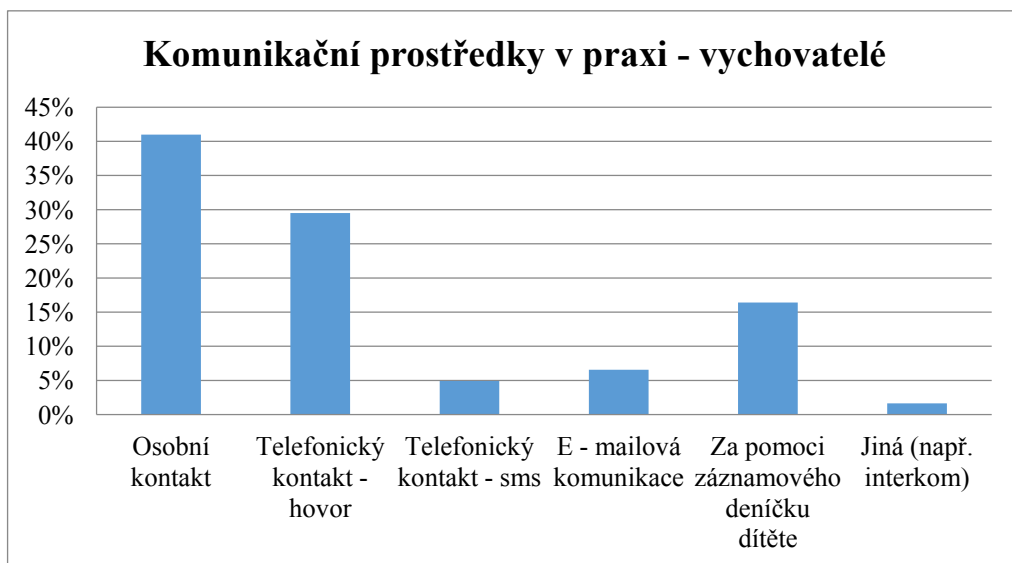
Preference při způsobu komunikace mezi zúčastněnými stranami jsou poněkud odlišné než skutečnost v praxi. Z grafu č. 8 vyplývá, že skoro 50 % rodičů komunikuje s vychovateli osobně a přes 20 % z nich za pomoci záznamového deníčku dítěte. Okolo 10 % respondentů z řad rodičů ve skutečnosti komunikuje s vychovateli prostřednictvím telefonických hovorů a skoro 10 % pomocí e-mailů. Několik málo procent rodičů komunikuje s vychovateli prostřednictvím SMS nebo jiným způsobem, kde respondenti uvedli edookit. Komunikaci v praxi vychovatelů ukazuje graf č. 9, kde okolo 40 % respondentů z řad vychovatelů komunikuje s rodiči osobně a skoro 30 % prostřednictvím telefonických hovorů. Přes 15 % vychovatelů ve skutečnosti komunikuje s rodiči prostřednictvím záznamového deníčku dítěte, přes 5 % e-mailem a okolo 5 % pomocí SMS.

Graf 8 Komunikační prostředky užívané v praxi dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 9 Komunikační prostředky užívané v praxi dle názoru vychovatelů

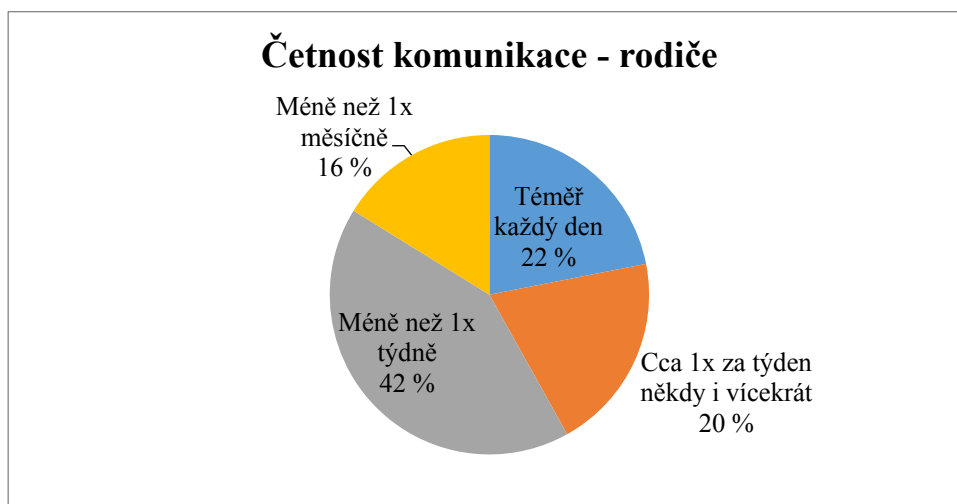

Zdroj: vlastní zpracování

Četnost komunikace mezi vychovateli a rodiči z pohledu respondentů

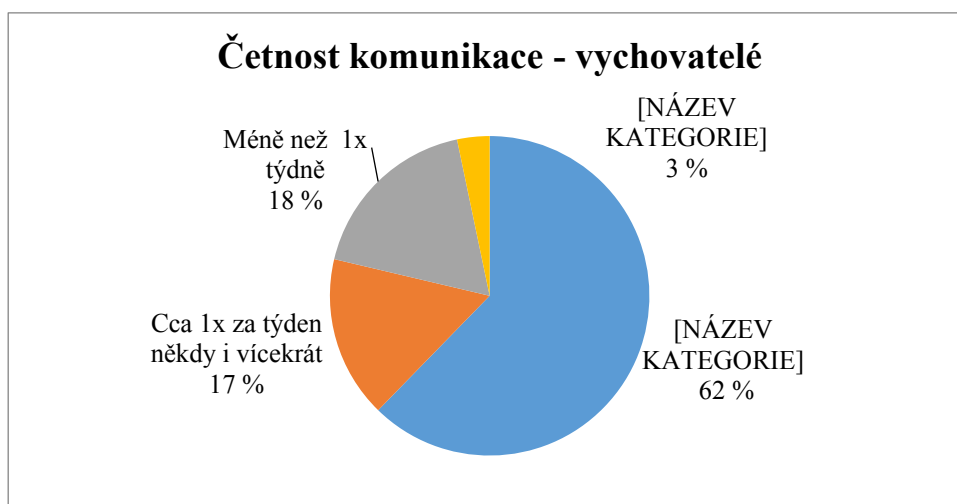
Důležitým faktorem pro zhodnocení vzájemné komunikace mezi oběma stranami je četnost komunikace. Na první pohled je zřejmé, že názory na četnost komunikace se u obou skupin diametrálně liší. Dle grafu č. 10 se respondenti z řad rodičů ve 42 % domnívají, že k vzájemné komunikaci s vychovatelem dochází méně než 1x týdně. Přesně 22 % komunikuje s vychovatelem téměř denně, 20 % minimálně 1x týdně a 16 % méně než 1x měsíčně. Výsledky odpovědí respondentů ze skupiny vychovatelů uvádí graf č. 11. Zde 62 % vychovatelů uvádí, že s rodiči komunikují téměř každý den. Přesně 17 % vychovatelů s rodiči komunikuje minimálně 1x týdně a 18 % méně než 1x týdně. Pouhá 3 % vychovatelů uvádí, že komunikují s rodiči méně než 1x za měsíc.

Graf 10 Četnost komunikace s vychovatelem z pohledu rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 11 Četnost komunikace s rodičem z pohledu vychovatelů

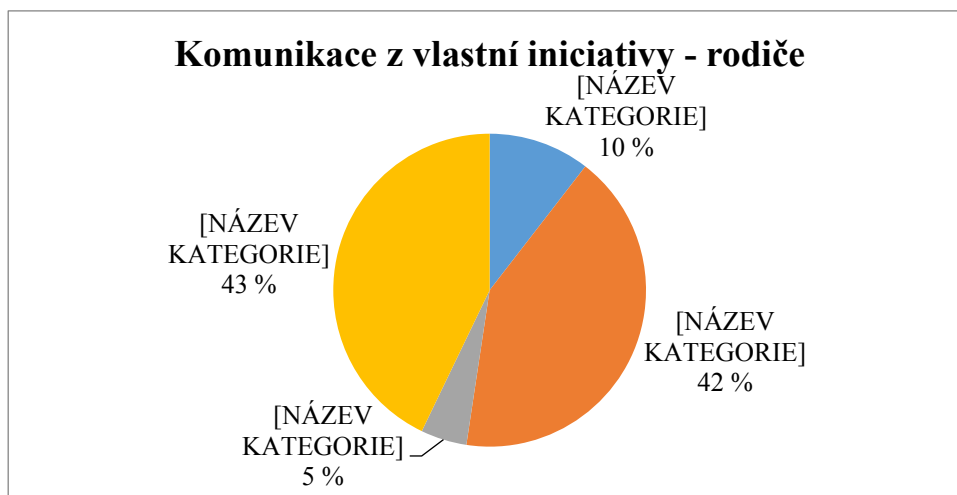

Zdroj: vlastní zpracování

Zapojení vlastní iniciativy respondentů ve vyhledávání vzájemného kontaktu mezi vychovatelem a rodičem

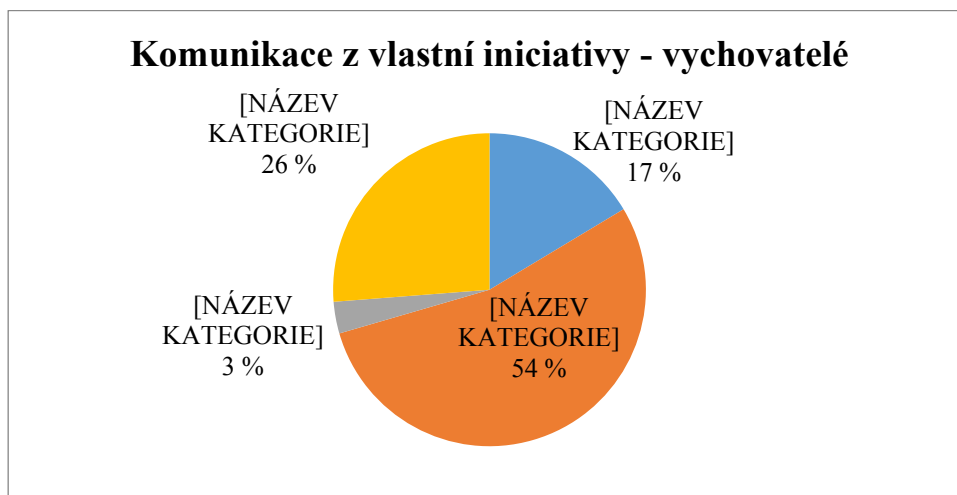
Míra komunikace se může odvíjet i od zapojení vlastní iniciativy jedné nebo obou zúčastněných stran. Z grafu č. 12 vyplývá, že 43 % respondentů z řad rodičů spíše nevyhledává kontakt s vychovatelem z vlastní iniciativy a 42 % spíše ano. Přesně 10 % rodičů vyvíjí vlastní iniciativu pro vzájemnou komunikaci a 5 % jednoznačně nevyvíjí. Situace z pohledu vychovatelů je uvedena v grafu č. 13. Dle uvedených dat přesně 54 % respondentů z řad vychovatelů spíše vyvíjí vlastní iniciativu v rámci snahy o komunikaci s rodičem a 26 % spíše ne. I v tomto případě respondenti volili nejméně jednoznačné odpovědi. Přesně 17 % vychovatelů jednoznačně zapojuje vlastní iniciativu v rámci navození vzájemného kontaktu s rodičem a 5 % jednoznačně ne.

Graf 12 Zapojení vlastní iniciativy rodičů ve vyhledávání kontaktu s vychovatelem

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13 Zapojení vlastní iniciativy vychovatelů ve vyhledávání kontaktu s rodičem

Zdroj: vlastní zpracování

Význam školních akcí z pohledu respondentů

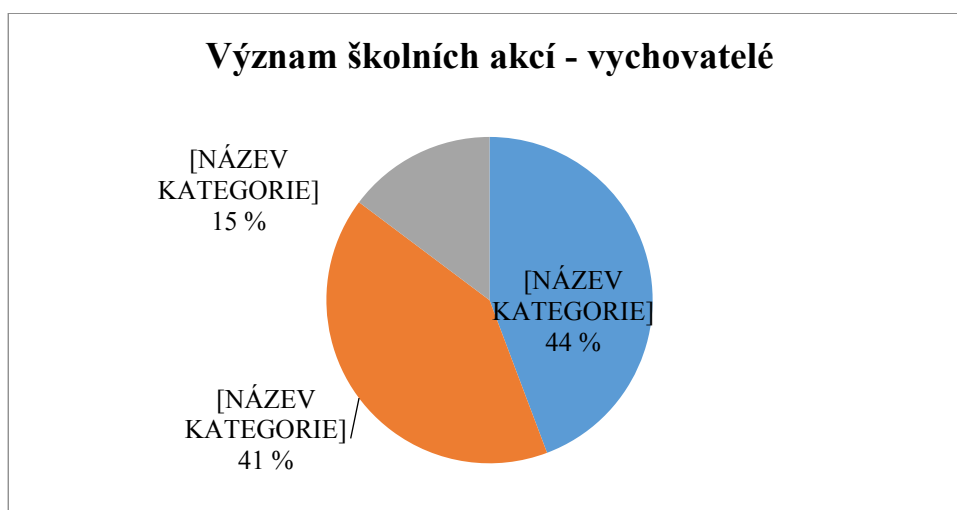
Prvotní pohled na grafy č. 14 a 15 vykazuje, že význam školních akcí z pohledu všech respondentů je v procentuálním poměru velmi podobný. Okolo 40 % rodičů a vychovatelů se domnívá, že význam školních akcí spočívá v představení výsledků práce učitelů a vychovatelů s jejich žáky. Respondenti z obou skupin se ve 40 % rovněž domnívají, že školní akce slouží ke společnému setkávání rodičů, vychovatelů a učitelů. Přesně 15 % respondentů z obou skupin se domnívá, že jde o běžnou povinnost rodičů, vychovatelů a žáků.

Graf 14 Význam školních akcí dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 15 Význam školních akcí dle názoru vychovatelů

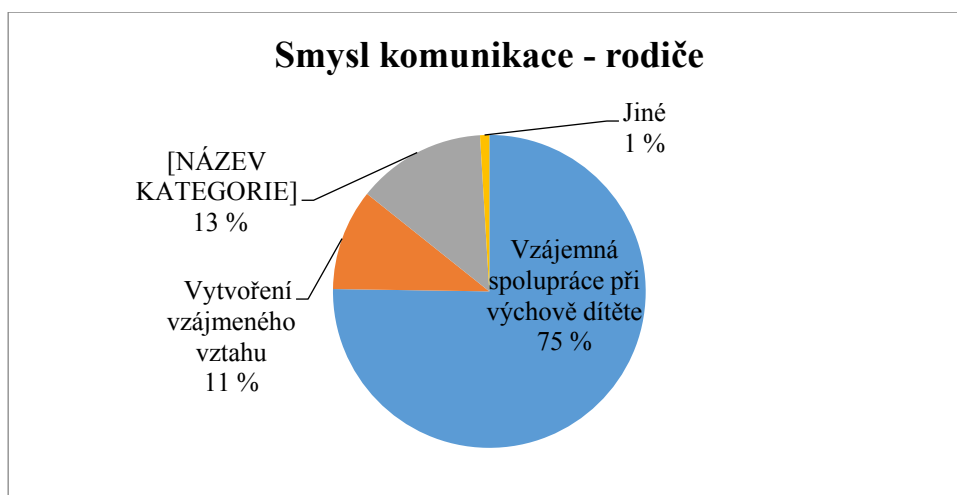

Zdroj: vlastní zpracování

Primární smysl komunikace mezi vychovateli a rodiči z pohledu respondentů

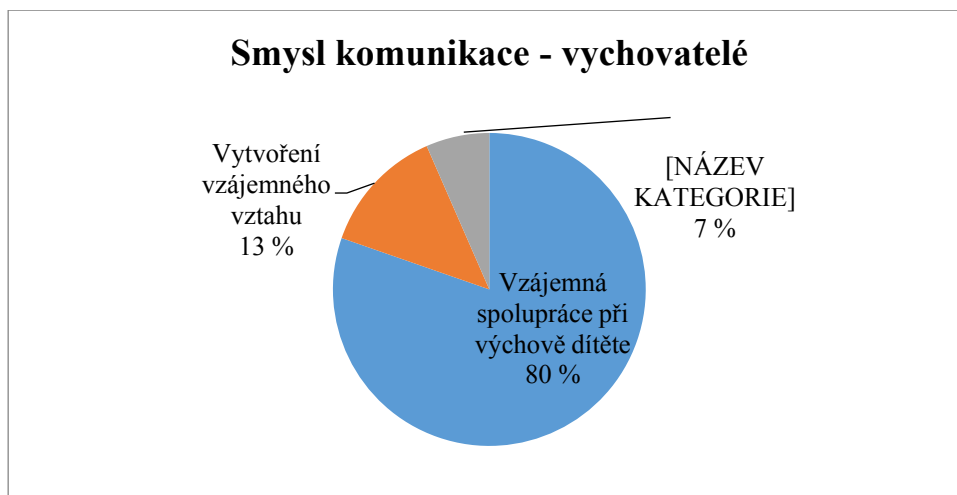
Opět i v tomto případě lze na první pohled vidět, že procentuální poměr obou skupin je obdobný. Graf č. 16 ukazuje, že 75 % rodičů vidí primární smysl komunikace s vychovateli ve vzájemné spolupráci při výchově dítěte. Dalších 13 % se domnívá, že smysl tkví v zabránění kázeňským problémům a 11 % vidí význam ve vytvoření vzájemného vztahu. U této otázky bylo možné uvést i jinou variantu, kde 1 % respondentů z řad rodičů uvedlo jako primární smysl domluvu různých akcí, vyzvedávání dítěte a dalších organizačních věcí. Graf č. 17 vykazuje získaná data od skupiny vychovatelů. Přesně 80 % z nich se domnívá, že primární smysl komunikace s rodiči spočívá ve vzájemné spolupráci při výchově dítěte, 13 % se domnívá, že jde o vytvoření vzájemného vztahu a 7 % vidí smysl komunikace v zabránění kázeňským problémům. Jinou možnost nevedl nikdo.

Graf 16 Smysl komunikace s vychovatelem dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17 Smysl komunikace s rodiči dle názoru vychovatelů

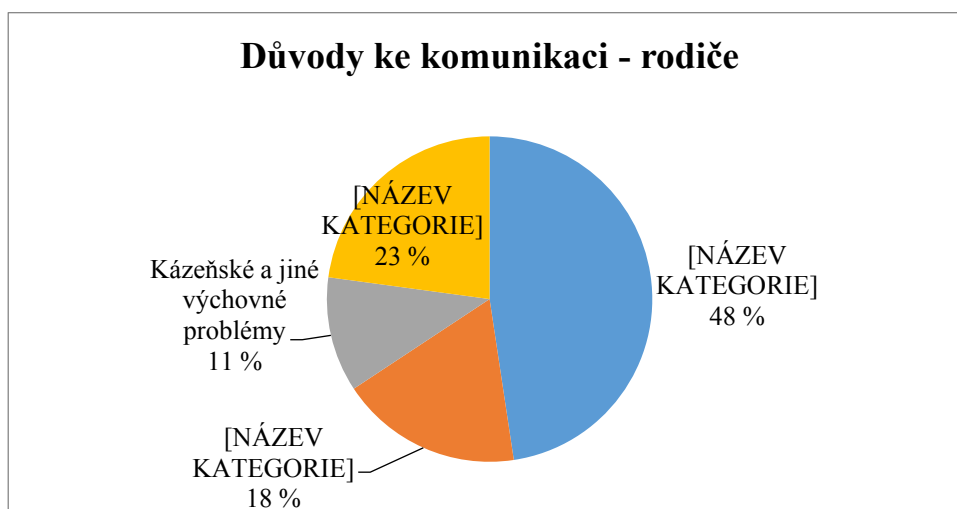

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastější důvody ke vzájemné komunikaci mezi vychovateli a rodiči dle názoru respondentů

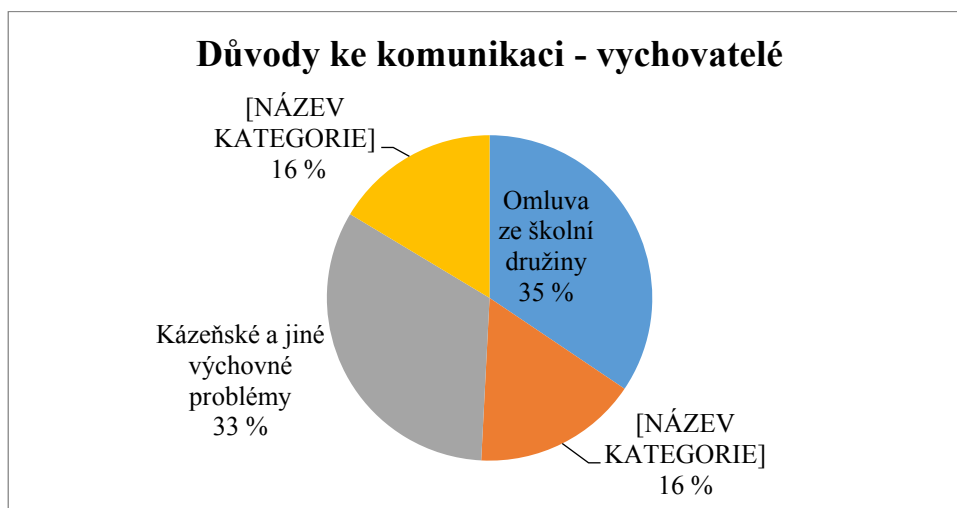
Respondenti z řad rodičů se dle grafu č. 18 domnívají ve zhruba 50 %, že nejčastějším důvodem ke komunikaci s vychovatelem je omluva ze školní družiny. Dalších 18 % vidí jako nejčastější důvod ke komunikaci dovednosti dítěte a 11 % kázeňské a výchovné problémy. Jiný důvod volilo 23 % dotazovaných rodičů. Graf č. 19 vykazuje, že 35 % vychovatelů shledává jako nejčastější důvod ke komunikaci s rodiči případy, kdy jde o omluvu ze školní družiny a ve 33 % o kázeňské problémy. Jiné důvody volilo 16 % vychovatelů a dalších 16 % uvedlo dovednosti dítěte.

Graf 18 Nejčastější důvody ke komunikaci s vychovateli dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 19 Nejčastější důvody ke komunikaci s rodiči dle názoru vychovatelů

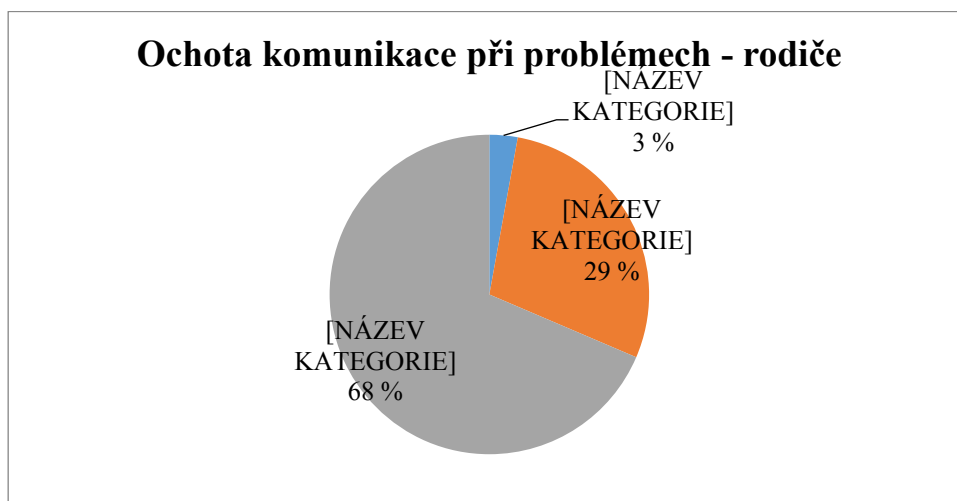

Zdroj: vlastní zpracování

Názor respondentů na ochotu druhé strany (vychovatele/rodiče) komunikovat v případě problémů s dítětem

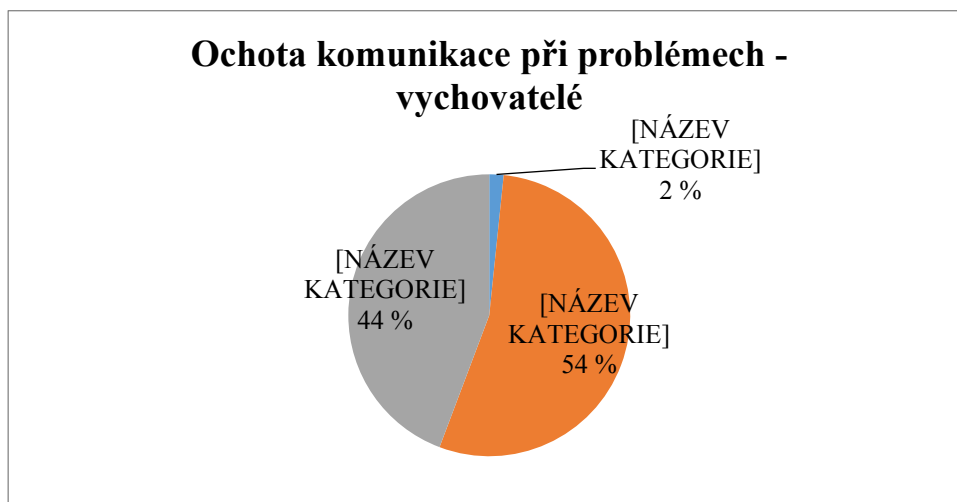
Komunikace mezi rodiči a vychovateli spočívá často v řešení nepříjemností ve formě různých problémů s dítětem. Z grafu č. 20 je zřejmé, že 68 % respondentů z řad rodičů vidí ochotu ke komunikaci ze strany vychovatelů jako častou. Dalších 29 % rodičů uvádí, že jsou vychovatelé ochotni komunikovat v případě problémů jen někdy a 3 % dokonce nikdy. Situace u respondentů ze skupiny vychovatelů je poněkud odlišná. Z grafu č. 21 vyplývá, že 54 % vychovatelů shledává ochotu rodičů komunikovat v případě problémů jako občasnou a 44 % jako častou. Pouhá 2 % vychovatelů uvádí, že rodiče nejsou nikdy ochotni komunikovat, pokud jde o problémy s jejich dítětem.

Graf 20 Ochota vychovatelů ke komunikaci v případech problémů s dítětem dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 21 Ochota rodičů ke komunikaci v případě problémů s dítětem dle názoru vychovatelů

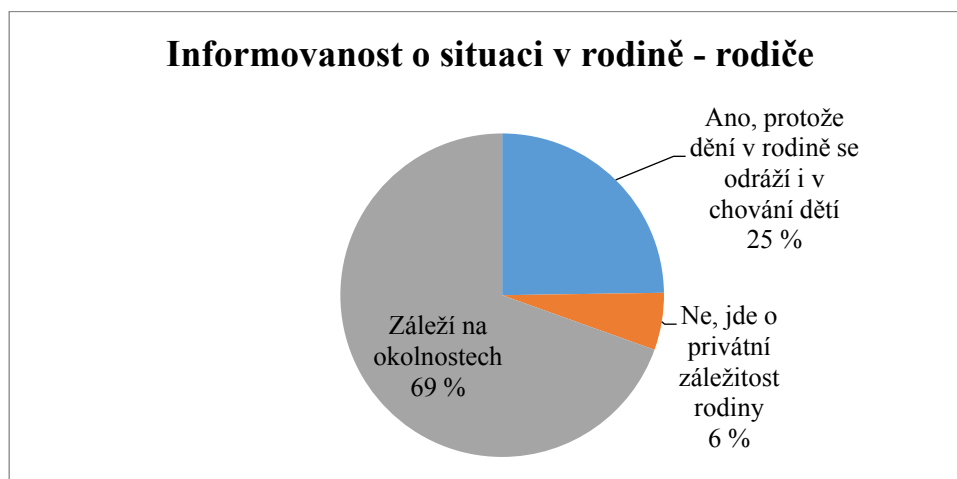

Zdroj: vlastní zpracování

Informovanost vychovatelů o situaci v rodině dítěte dle názorů respondentů

Do určité míry s komunikací mezi vychovateli a rodiči souvisí i situace v rodině dítěte. U obou skupin byla otázka odlišná, jelikož bylo třeba sledovat postoj k této problematice z pozice dané skupiny. Data v grafu č. 22 vyjadřují názory rodičů na to, zda by měli být vychovatelé o situaci v rodině informováni. Přesně 69 % z nich uvedlo, že záleží na okolnostech, 25 % se domnívá, že by měl být vychovatel o situaci v rodině informován a 6 % rodičů nevidí důvod k tomu, aby tyto informace vychovatel musel znát.

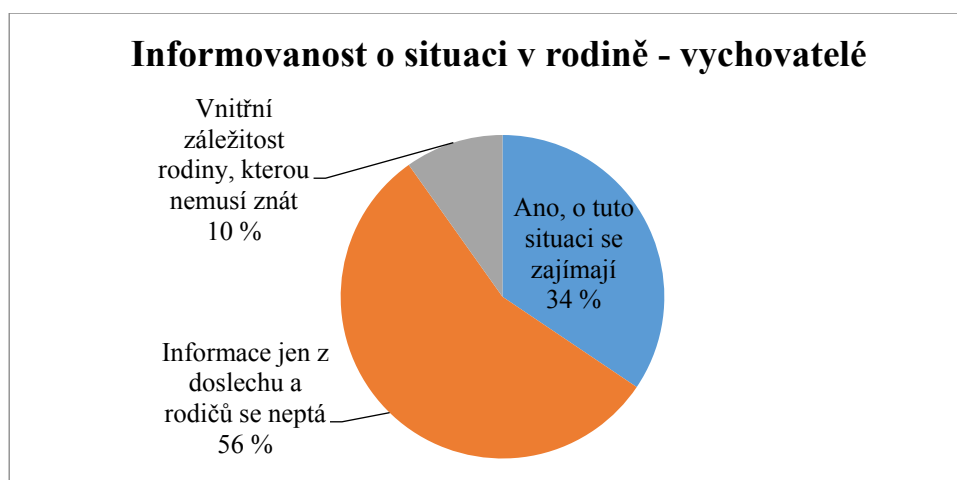
Graf 22 Názor rodičů na potřebu informovanosti vychovatelů o situaci v jejich rodině

Zdroj: vlastní zpracování

Do jaké míry se respondenti z řad vychovatelů zajímají o situaci v rodině dítěte, uvádí graf č. 23. Skoro 60 % vychovatelů se na tuto situaci rodičů neptá a informace má případně z doslechu. Dalších 34 % se o situaci v rodině zajímá a 10 % zastává názor, že jde o vnitřní záležitost rodiny, kterou vychovatel nemusí znát.

Graf 23 Názor vychovatelů na potřebu jejich informovanosti o situaci v rodině dětí

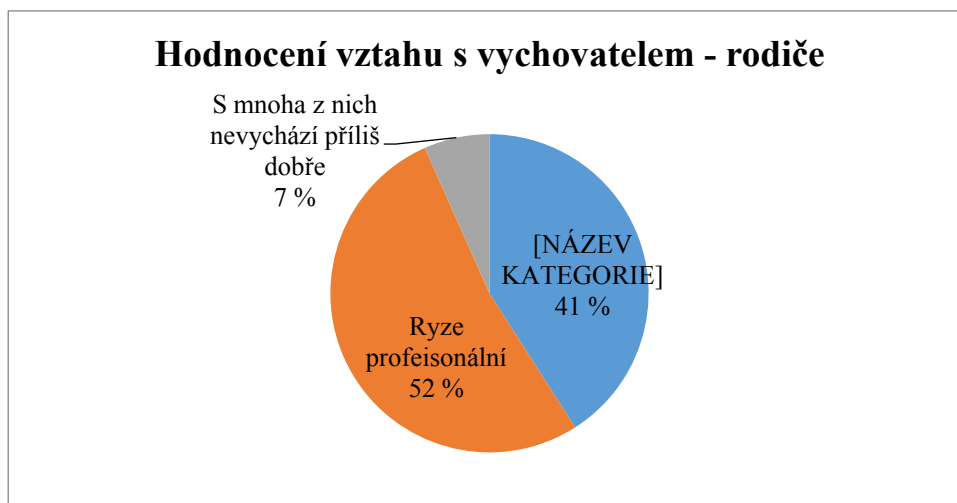
Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení vztahu respondentů s druhou stranou (vychovatelem/rodičem)

Vzájemná komunikace mezi rodiči a vychovateli mnohdy vyplývá z jejich vzájemného vztahu. Dle grafu č. 24 přesně 52 % respondentů z řad rodičů vidí vztah s vychovateli jako ryze profesionální, 41 % hodnotí jejich vztah jako přátelský a 7 % rodičů ne vychází s vychovateli příliš dobře. Hodnocení vztahu s rodiči z pohledu vychovatelů uvádí graf č. 25. Přesně 64 % respondentů ze skupiny vychovatelů vidí vztah

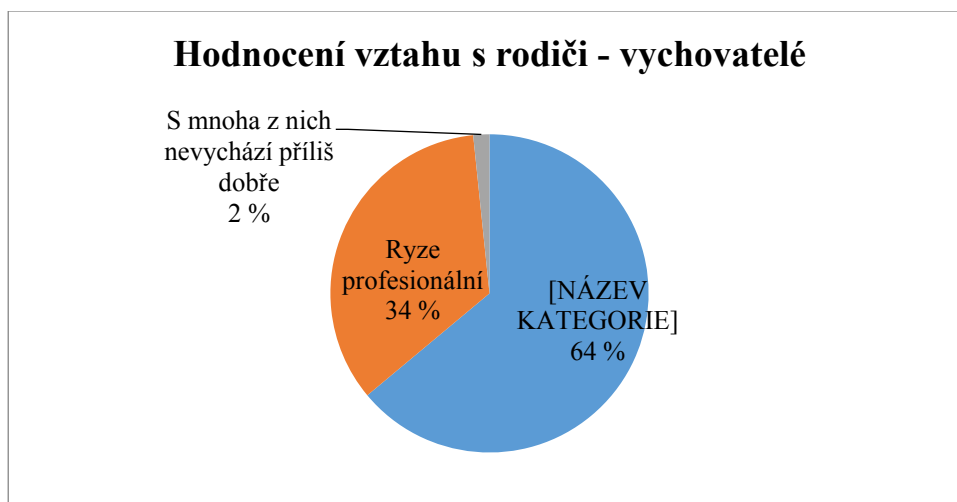
s rodiči dětí jako přátelský, 34 % jako ryze profesionální a 2 % s rodiči nevychází příliš dobře.

Graf 24 Hodnocení vztahu s vychovateli z pohledu rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 25 Hodnocení vztahu s rodiči z pohledu vychovatelů

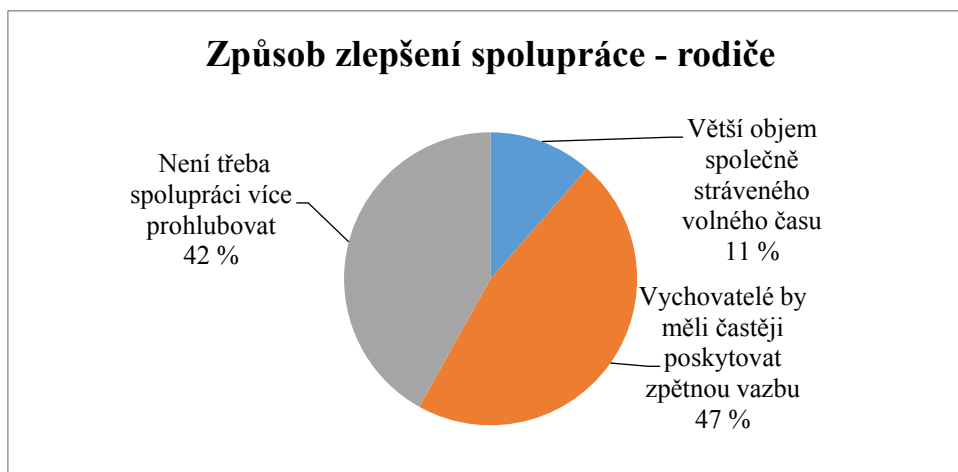
Zdroj: vlastní zpracování

Způsob zlepšení spolupráce s druhou stranou (vychovatelem/rodičem) dle názoru respondentů

Komunikace mezi vychovatelem a rodičem souvisí také s jejich vzájemnou spoluprací. Graf č. 26 znázorňuje názor respondentů ze skupiny rodičů na způsoby zlepšení spolupráce s vychovateli. Skoro 50 % z nich se domnívá, že by vychovatelé měli častěji poskytovat zpětnou vazbu, zhruba 40 % nevidí důvod k prohloubení spolupráce a okolo

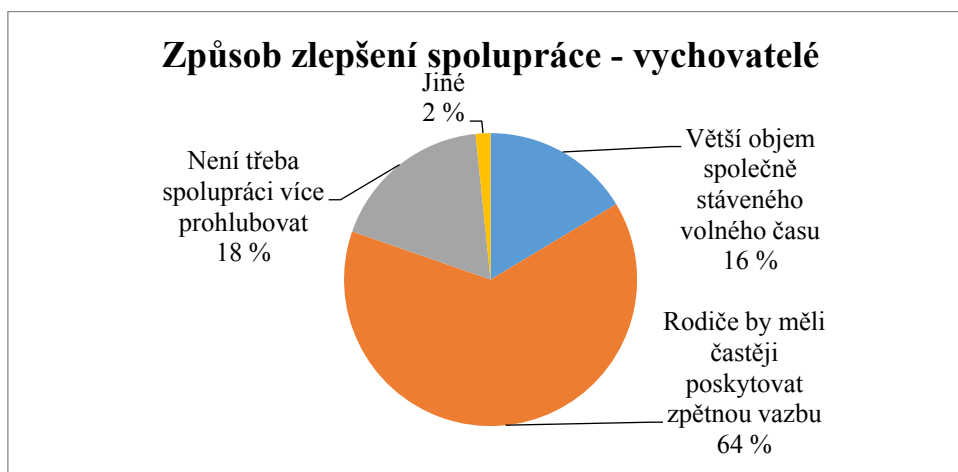
10 % rodičů se domnívá, že by mohl napomoci větší objem společně stráveného času. Názory vychovatelů zobrazuje graf č. 27. Přesně 64 % z nich se domnívá, že by rodiče měli častěji poskytovat zpětnou vazbu, 18 % nevidí potřebu k prohloubení spolupráce a 16 % je názoru, že by spolupráci zlepšilo více společně stráveného času. Přesně 2 % vychovatelů volilo jinou variantu, kde uvedli, že by bylo vhodné vyčlenit prostor pro komunikaci i mimo dobu, kdy mají v péči děti, např. něco jako třídní schůzky.

Graf 26 Možný způsob zlepšení spolupráce s vychovateli dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 27 Možný způsob zlepšení spolupráce s rodiči dle názoru vychovatelů

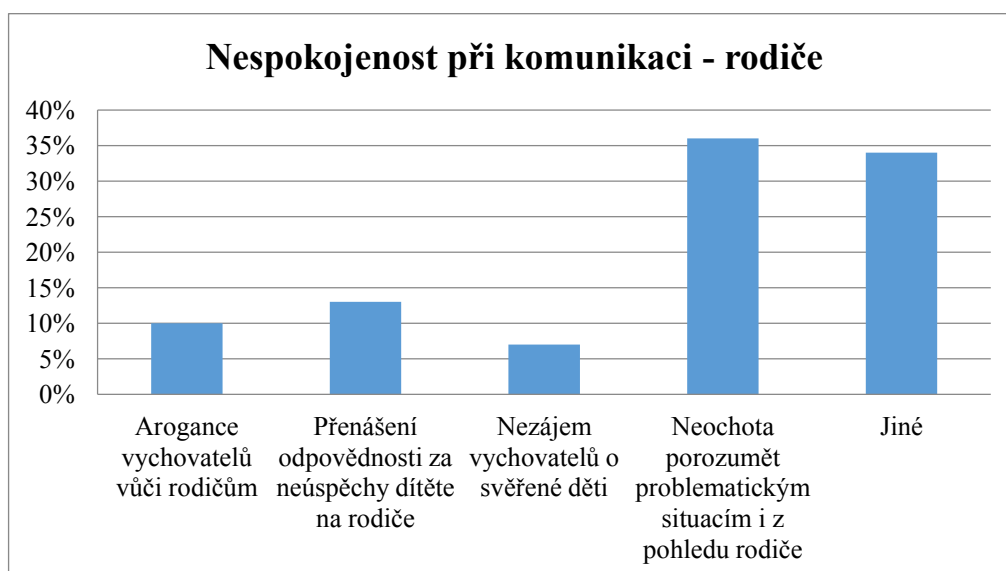
Zdroj: vlastní zpracování

Důvody nespokojenosti respondentů při komunikaci s druhou stranou (vychovatelem/rodičem)

Prvotní pohled na oba grafy naznačuje, že důvody nespokojenosti obou skupin respondentů se značně liší. Nespokojenost rodičů v rámci komunikace s vychovateli ukazuje graf č. 28. Přes 35 % rodičů se potýká s neochotou vychovatelů dívat se na vzniklé

situace i z pohledu rodiče a dalších skoro 35 % volilo jinou odpověď. Zde rodiče uváděli, že jsou spokojeni, ale většina z nich si stěžovala na vysoký počet dětí na jednoho vychovatele a jeho následný nedostatek času na komunikaci s rodiči, přílišnou strohost a absenci individuálního přístupu k dětem. Rovněž zde vyjádřili respondenti ze skupiny rodičů nespokojenost plynoucí z rozdílných představ o chodu v družině, roli družiny a vychovatele. Také zmínili nemožnost e-mailové komunikace s vychovatelem nebo hodnocení dítěte na základě hlubší znalosti okolností (situace v rodině atd.). Zbývající respondenti ze skupiny rodičů volili v menší míře variantu odpovědí, kam patřila nespokojenost s přenášením odpovědnosti na rodiče, arogance vychovatelů nebo nezáměrem vychovatelů o svěřené děti.

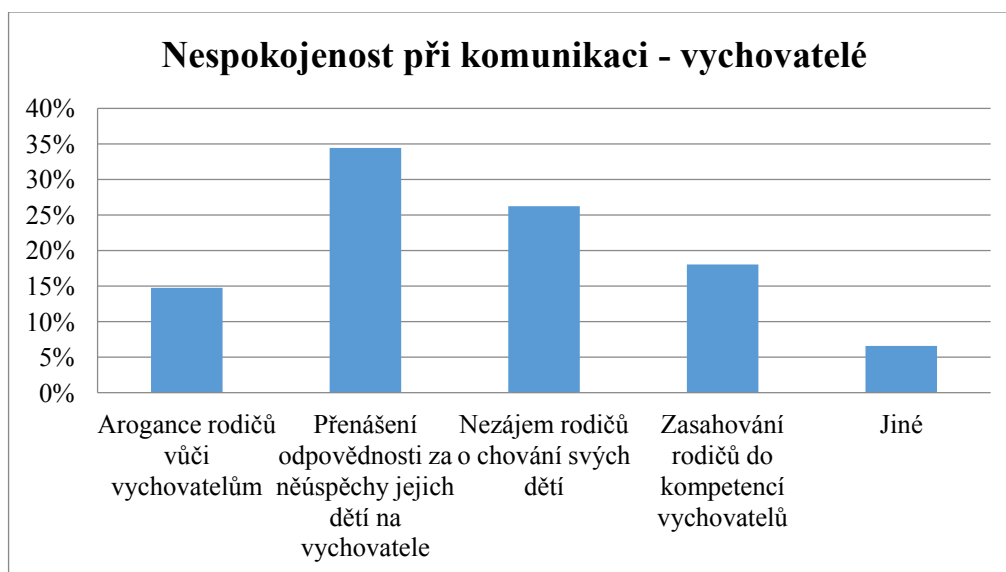
Graf 28 Důvody nespokojenosti rodičů plynoucí z komunikace s vychovateli

Zdroj: vlastní zpracování

Nespokojenost vychovatelů je vyjádřena v grafu č. 29. Skoro 35 % respondentů z řad vychovatelů není spokojeno s přenášením odpovědnosti na vychovatele a přes 25 % není spokojeno s nízkou mírou zájmu rodičů o chování jejich dětí. Přes 15 % vychovatelů je nespokojeno se zasahováním rodičů do kompetencí vychovatelů a dalších skoro 15 % se potýká s arogancí rodičů vůči nim samotným. Pouze přes 5 % vychovatelů volilo jinou odpověď, kde zmiňovali, že jim nic nevádí a v případě nepříjemností dojdou s rodiči ke spokojenosti všech stran a jeden z respondentů uvedl, že mu vadí výmluvy rodičů.

Graf 29 Důvody nespokojenosti vychovatelů plynoucí z komunikace s rodiči

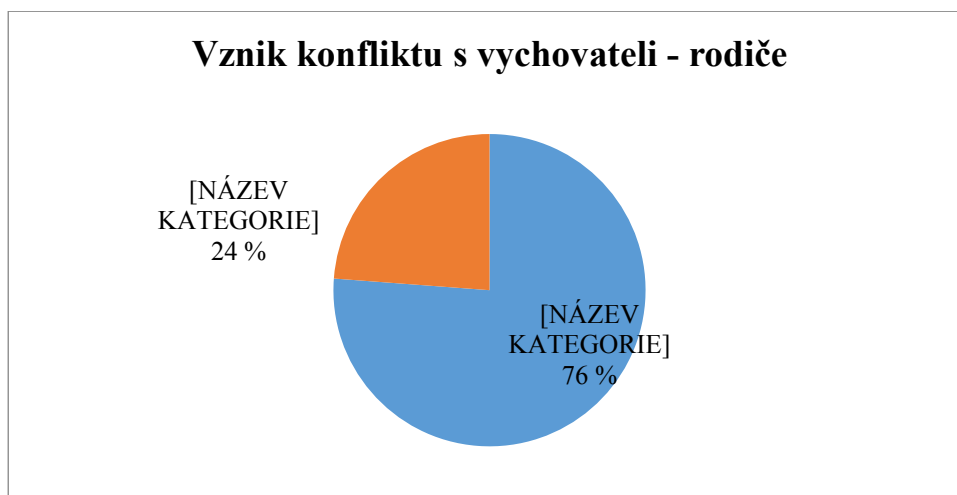

Zdroj: vlastní zpracování

Vyjádření respondentů ke vzniku konfliktů mezi nimi a druhou stranou v minulosti (vychovatelem/rodičem)

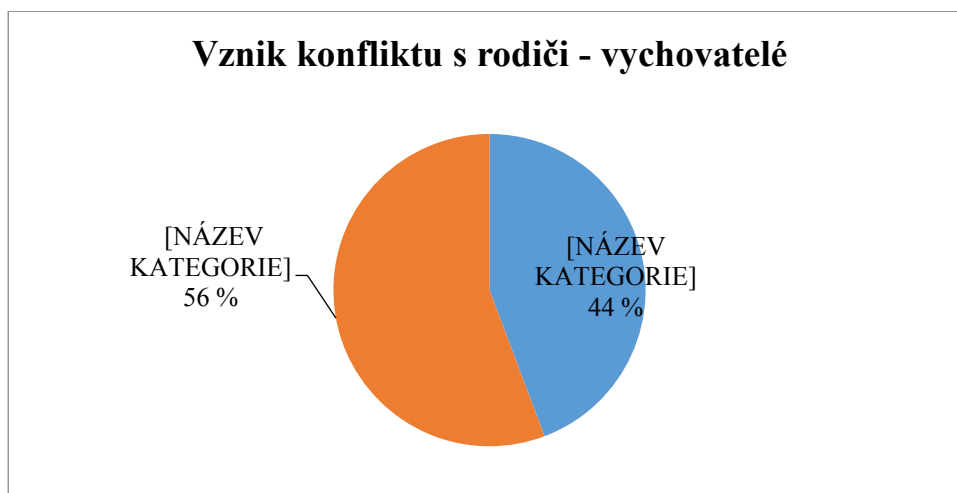
Při komunikaci mezi vychovateli a rodiči mohou vznikat i konfliktní situace. Výskyt konfliktu s vychovatelem ze strany rodičů vyjadřuje graf č. 30. Přesně 76 % respondentů z řad rodičů uvedlo, že se nikdy nedostali do konfliktu s vychovatelem. Zbýlých 24 % se do konfliktu s vychovatelem někdy dostalo. Situaci respondentů ze skupiny vychovatelů zobrazuje graf č. 31. Z uvedených dat vyplývá, že 56 % vychovatelů se někdy dostalo do konfliktu s rodičem a 44 % nikdy konfliktu nečelilo.

Graf 30 Výskyt konfliktu s vychovatelem v minulosti dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 31 Výskyt konfliktu s rodičem v minulosti dle názoru vychovatelů

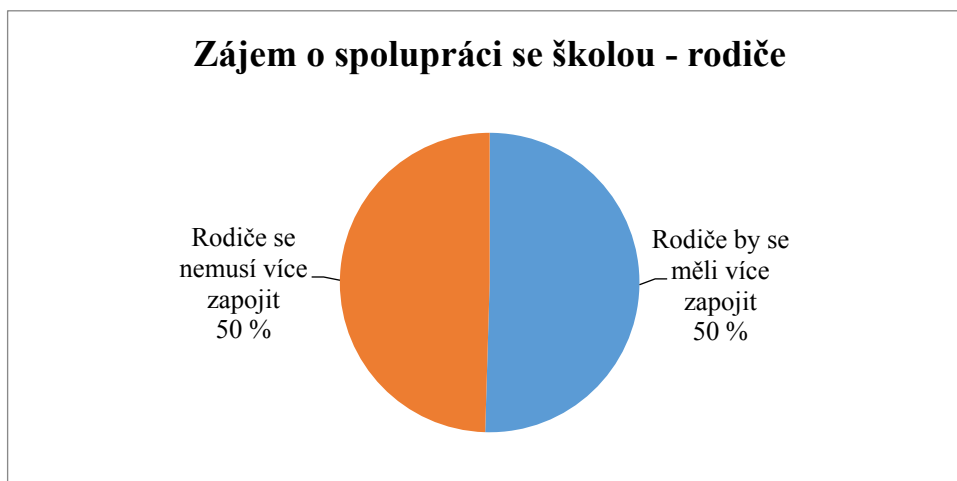

Zdroj: vlastní zpracování

Zájem respondentů z řad rodičů o bližší spolupráci se školou

Tato otázka byla položena rovněž vychovatelům, avšak v odlišné formulaci, přičemž podstata zůstala stejná. A proto existuje přímá souvislost s daty uvedenými v grafu č. 32 a 33. Z grafu č. 32 vyplývá, že respondenti ze skupiny rodičů se názorově dělí na dvě poloviny. První polovina z nich se domnívá, že by se rodiče měli více zapojit do aktivit školy a druhá polovina je opačného názoru a nevidí důvod k vyššímu zapojení rodičů.

Graf 32 Zájem rodičů o bližší spolupráci se školou

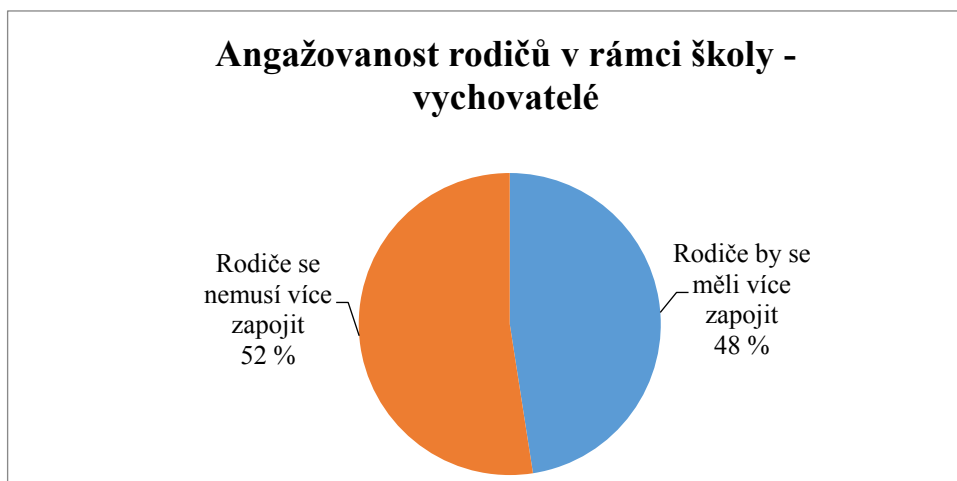

Zdroj: vlastní zpracování

Názor respondentů z řad vychovatelů na vyšší angažovanost rodičů v rámci školy

Na otázku kladenou rodičům navazuje názor vychovatelů na vyšší angažovanost rodičů v rámci fungování školy. Opět se respondenti dělí na dvě přibližné poloviny. Přesně 52 % vychovatelů se domnívá, že se rodiče do fungování a aktivit školy nemusí zapojovat více, ale 48 % je opačného názoru a jsou názoru, že by se rodiče měli více zapojit.

Graf 33 Názor vychovatelů na vyšší míru spolupráce rodičů v rámci školy

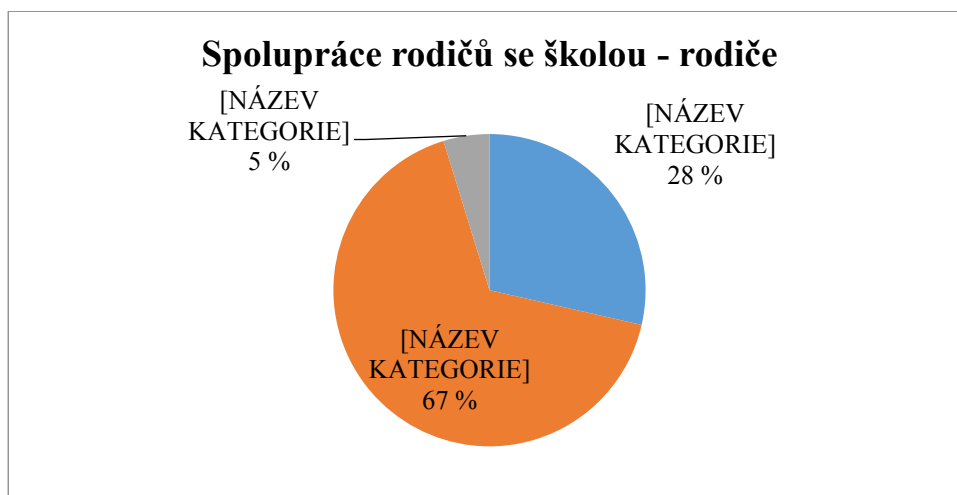

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení respondentů současné spolupráce rodičů se školou

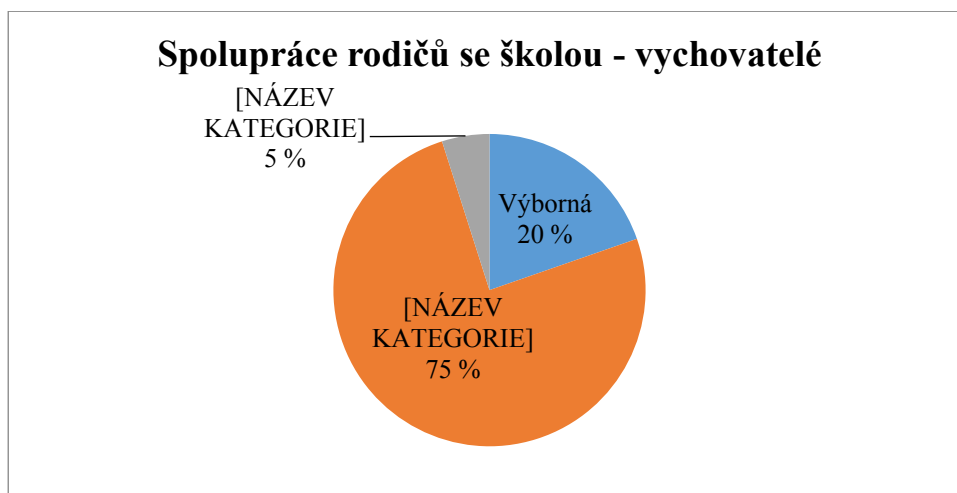
Z prvotního pohledu na grafy č. 34 a 35 je zřejmá jejich podobnost. Graf č. 34 zobrazuje hodnocení rodičů na současnou spolupráci se školou, přičemž skoro 70 % z nich se domnívá, že spolupráce je dostačující. Skoro 30 % respondentů z řad rodičů vidí spolupráci rodičů se školou jako výbornou a pouhých 5 % jako nedostačující. Pohled vychovatelů uvádí data uvedené v grafu č. 35. Přesně 75 % respondentů ze skupiny vychovatelů vidí současnou spolupráci rodičů se školou jako dostačující, 20 % jako výbornou a 5 % jako zcela nedostačující.

Graf 34 Hodnocení spolupráce rodičů se školou dle názoru rodičů

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 35 Hodnocení spolupráce rodičů se školou dle názoru vychovatelů

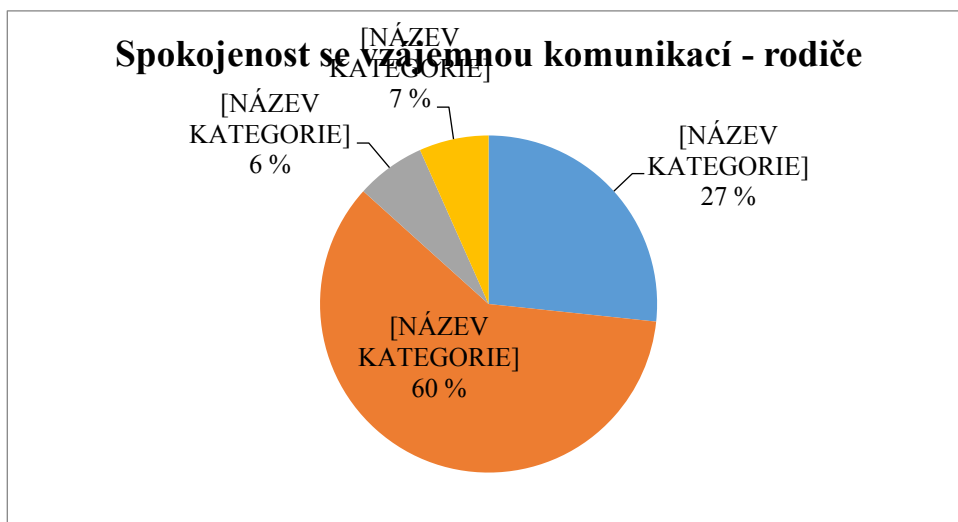

Zdroj: vlastní zpracování

Spokojenost respondentů s jejich vzájemnou komunikací s druhou stranou (vychovatelem/rodičem)

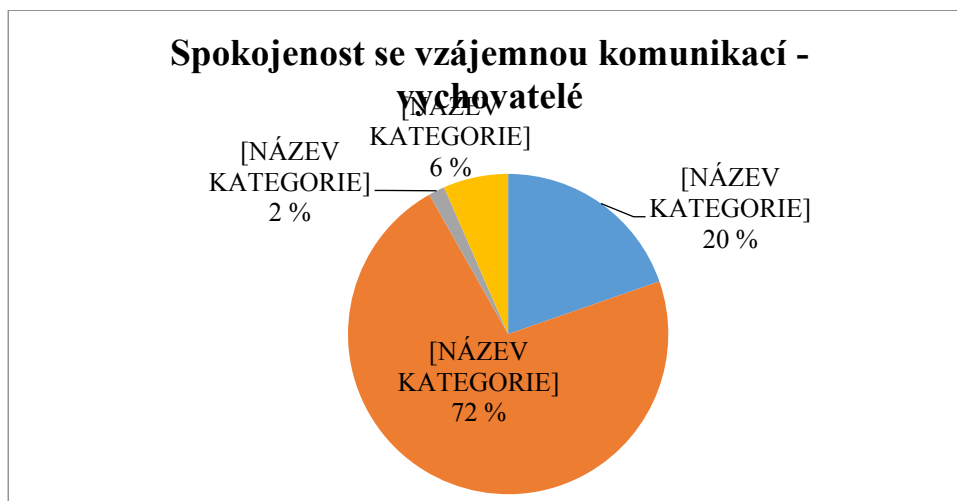
Opět i zde můžeme vidět jasnou podobnost obou grafů, která vypovídá o obdobném rozložení respondentů v obou skupinách. Z grafu č. 36 je zřejmé, že 60 % rodičů je spíše spokojeno se vzájemnou komunikací s vychovatelem a 27 % je jednoznačně spokojeno. Celkem jde o 87 % respondentů z řad rodičů, kteří jsou relativně spokojeni s jejich současnou komunikací s vychovateli. Spíše nespokojeno je 7 % a jednoznačně nespokojeno 6 % rodičů. Graf č. 37 prezentuje spokojenost vychovatelů s komunikací mezi nimi a rodiči. Spíše spokojeno je 72 % z nich a jednoznačně spokojeno je 20 %, což v celkovém součtu činí 92 % relativně spokojených respondentů ze skupiny vychovatelů. Dalších 6 % je spíše nespokojeno a 2 % vychovatelů jsou jednoznačně nespokojeni.

Graf 36 Spokojenost rodičů v rámci vzájemné komunikace s vychovateli

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 37 Spokojenost vychovatelů v rámci vzájemné komunikace s rodiči

Zdroj: vlastní zpracování

6 ZÁVĚREČNÉ VYHODNOCENÍ

Pro optimální vyhodnocení dosažených výsledků jsem zvolila členění závěrečného vyhodnocení na dvě části. První část je věnována vyhodnocení dotazníkového šetření ve stručném shrnutí s významnými daty. Druhá část se věnuje detailnímu vyhodnocení cílů a hypotéz, které byly stanoveny na počátku praktické části předkládané bakalářské práce.

6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Respondenty dotazníkového šetření tvořily v obou skupinách převážně ženy (přes 90 %). Nejvíce respondentů bylo ve věku 18-40 let. Praxe respondentů z řad vychovatelů byla velmi rozličná. Okolo 30 % z nich mělo praxi méně než 2 roky, dalších 30 % uvedlo praxi více než 8 let a praxe zbylých 40 % se pohybovala v rozmezí 2-8 let. Odlišná délka praxe může ovlivnit komunikaci mezi vychovateli a rodiči, a to zkušenostmi získanými během jejich pedagogické praxe.

Ze získaných dat je zřejmé, že respondenti obou skupin upřednostňují osobní kontakt, konkrétně přes 70 % rodičů a skoro 90 % vychovatelů, avšak pouze ve zhruba 40-50 % mezi nimi skutečně k osobnímu kontaktu dochází. Z toho vyplývá, že preference k osobní komunikaci jsou u obou skupin vysoké, avšak v praxi k ní dochází méně. To může být způsobeno nedostatkem času ze strany vychovatelů, kteří nemohou nechat děti bez dozoru a naplno se věnovat rodičům, jak sami někteří respondenti v dotazníku uvedli. Také je zajímavé, že v 10 % rodiče upřednostňují komunikaci prostřednictvím telefonu a e-mailu před osobním kontaktem. To může zapříčinit pracovní zaneprázdnění rodičů, ale i nezájem nebo spor s vychovatelem. Velmi odlišná situace nastává v četnosti komunikaci mezi vychovateli a rodiči, kdy pouhých zhruba 20 % respondentů ze skupiny rodičů uvedlo, že komunikace probíhá téměř denně, a naproti tomu okolo 60 % vychovatelů uvedlo to samé, tedy že komunikace mezi nimi a rodiči probíhá skoro denně. Toto porovnání považuji za problematické, protože důvodů v rozdílných odpovědích respondentů může být mnoho. Nicméně odchylné výsledky četnosti komunikace mohou být užitečné

jako podklad pro další zkoumání. Dále bylo možné sledovat iniciativu obou sledovaných skupin, která se opět velmi lišila. Vlastní iniciativu ke komunikaci s vychovatelem vyvíjí dohromady zhruba 50 % rodičů, ale respondenti z řad vychovatelů vyvíjí vlastní iniciativu ke komunikaci s rodiči ve zhruba 70 %. Rozdíl je tedy značný a mohu se jen domnívat, že tato data se odvíjí od pozice vychovatelů, kteří mnohdy musí informovat sami ze své iniciativy rodiče, vzhledem ke vzniklým událostem během jejich péče o dítě.

Jednu z možností ke společnému setkávání a komunikaci mimo prostředí družiny, kdy se vychovatelé musí věnovat celé třídě, představují různé školní akce. Avšak pohled na tyto akce ze strany obou skupin respondentů je odlišný. Pouze okolo 40 % respondentů z obou sledovaných skupin se domnívá, že školní akce slouží jako společné setkávání rodičů, vychovatelů a pedagogů. A zhruba dalších 40 % vidí školní akce jako událost sloužící k představení výsledků pedagogů a vychovatelů a jejich práce s žáky. Až po rozeslání dotazníků, jsem si uvědomila, že obě tyto činnosti mohou probíhat současně. Tím byl znemožněn respondentům výběr možnosti obojího. Zajímavé výsledky poskytli názor obou skupin na nejčastější předmět komunikace, což u obou skupin činila omluva ze školní družiny (rodiče 48 % a vychovatelé 35 %), ale dalších 33 % respondentů z řad vychovatelů vidí jako nejčastější důvod ke komunikaci také kázeňské problémy. Podstatu úspěšné vzájemné komunikace představuje ochota k samotné komunikaci obou zúčastněných stran, a to především při řešení problémových situací, které by mohly být nadále zkoumány. Vychovatelé v pouhých 44 % uvádí, že jsou rodiče ochotni komunikovat při problémech s jejich dítětem. Samotní rodiče v 68 % uvádí, že vychovatelé jsou ochotni komunikovat při vzniklých problémech.

Relativně citlivou, avšak mnohdy zásadní oblastí pro vzájemnou komunikaci, je znalost vychovatelů o dění v rodině. Přesně 25 % rodičů jednoznačně souhlasilo s tím, že by vychovatelé měli znát situaci v rodině dítěte a 69 % uvedlo, že záleží na okolnostech. Naproti tomu se celých 56 % vychovatelů samo ze své iniciativy neptá rodičů na situaci v rodině a čerpá pouze z informací z doslechu. Pouhých 34 % respondentů z řad vychovatelů se o situaci v rodině zajímá. Dle mého názoru je relativně alarmující, že přes 50 % vychovatelů spoléhá na informace z doslechu, které mohou být mnohdy velmi zkreslené, nepřesné nebo zavádějící. S touto problematikou přímo souvisí vztah rodičů a vychovatelů, kdy okolo 50 % respondentů z řad rodičů vidí jejich vztah s vychovatelem jako profesionální a asi 40 % jako přátelský. Situace u vychovatelů byla odlišná, jelikož přes 60 % vidí vztah jako přátelský a přes 30 % jako ryze profesionální. Vnímání hranice

přátelského a profesního jednání může být u každého zcela individuální, ale jako pozitivní se jeví skutečnost, že pouze několik málo respondentů s druhou stranou příliš dobře nevychází. Toto zjištění ukazuje opět na limity mé bakalářské práce, a to v oslovení více respondentů z rozdílného prostředí.

Z výsledků šetření je zřejmé, že skoro 40 % rodičů se potýká s neochotou vychovatelů dívat se na vzniklé situace i z pohledu rodiče. Dalších skoro 35 % rodičů volilo jinou odpověď. Někteří uváděli, že jsou spokojeni, avšak převážná většina těchto respondentů zmiňovala konkrétní nedostatek. Často se jednalo o vysoký počet dětí na jednoho vychovatele, jeho následný nedostatek času na komunikaci s rodiči a individuální přístup k dětem. Tento zmiňovaný problém může souviset rovněž s odpověďmi vychovatelů, kde skoro 35 % z nich není spokojeno s přenášením odpovědnosti na vychovatele a přes 25 % není spokojeno s nízkou mírou zájmu rodičů o chování jejich dětí. Zde je zřejmý konflikt názorů na kompetence vychovatelů, jejich význam a roli. Spolupráce rodičů se školou má také určitou návaznost na přístup ke škole jako celku. Polovina respondentů z řad rodičů se domnívala, že by se rodiče měli více zapojit do aktivit školy a druhá polovina byla opačného názoru. Obdobně tomu bylo u vychovatelů, kdy se jedna polovina domnívala, že se rodiče do fungování a aktivit školy nemusí více zapojovat a druhá byla názoru, že by se rodiče měli více zapojit.

U obou skupin respondentů můžeme sledovat zvýšenou potřebu zpětné vazby od druhé strany. Potřebu častější zpětné vazby od druhé strany cítí skoro 50 % rodičů a přes 60 % vychovatelů. Rovněž je zajímavé, že zhruba 40 % rodičů nevidí důvod k prohloubení spolupráce s druhou stranou a stejného názoru je necelých 20 % vychovatelů. Je zřejmé, že vychovatelé cítí vyšší potřebu vzájemné komunikace a spolupráce. Alarmující data vyplynula z otázky směřující na vznik konfliktů s druhou stranou. Pouhých 24 % rodičů se do konfliktu s vychovatelem někdy dostalo, avšak skoro 60 % vychovatelů se někdy dostalo do konfliktu s rodičem.

Velmi pozitivní se ukázalo hodnocení rodičů na současnou spolupráci se školou, kdy skoro 70 % z nich vidělo spolupráci a 30 % dokonce jako výbornou. Obdobný názor měli i vychovatelé, přesně 75 % z nich vidí spolupráci rodičů se školou jako dostačující a 20 % jako výbornou. Dále se jako velmi pozitivní ukázalo hodnocení vzájemné komunikace rodičů a vychovatelů. Skoro 90 % respondentů z řad rodičů je relativně spokojeno s jejich současnou komunikací s vychovateli a přes 90 % vychovatelů je relativně spokojeno s jejich komunikací s rodiči.

6.2 Vyhodnocení cílů a hypotéz

Cílem praktické části bylo zjistit, jak probíhá komunikace mezi vychovateli a rodiči. Konkrétně se jednalo o zjištění, jakým způsobem nejčastěji komunikují, s čím jsou v rámci komunikace nespokojeni a jaké bývají hlavní důvody ke vzájemnému kontaktu. Výstupem těchto zjištění je návrh řešení pro zlepšení komunikace mezi vychovateli a rodiči, který je uveden v následující podkapitole. Z provedeného šetření vyplývají rozdílné názory na četnost komunikace s druhou stranou, jelikož výsledky obou dotazovaných skupin jsou zcela odlišné. Necelá polovina rodičů uvedla, že s vychovateli komunikují méně jak 1x za týden. Vychovatelé se zase v nadpoloviční většině shodli, že s rodiči komunikují téměř každý den. Rovněž se ukázalo, že ačkoliv upřednostňuje většina respondentů obou skupin osobní kontakt, tak v praxi k němu dochází o něco méně, ačkoliv skoro polovina respondentů z obou skupin uváděla, že v praxi nejčastěji komunikují s druhou stranou v rámci osobního kontaktu. Druhým nejčastějším prostředkem komunikace byl telefonický hovor. Nespokojenost rodičů v rámci komunikace pramení především z neochoty vychovatelů porozumět problematické situaci i z pohledu rodiče. Rodiče jsou rovněž nespokojeni s nedostatkem času vychovatelů na jejich vzájemnou komunikaci, vzhledem k vysokému počtu dětí nebo nemožnosti nechat třídu bez dozoru. Některým rodičům vadila nemožnost e-mailové komunikace, neindividuální přístup k dětem nebo rozdílné názory na chod družiny a funkci vychovatele. Nespokojenost vychovatelů pramenila především z přenášení odpovědnosti za neúspěchy dětí na vychovatele, nezájem rodičů o chování jejich dětí a zasahování rodičů do kompetencí vychovatelů.

V rámci stanoveného cíle byly sestaveny čtyři hypotézy. Hypotéza č. 1 zněla následovně: *Moderní technologie jsou nejčastěji užívaným prostředkem pro komunikaci mezi rodiči a vychovateli.* Z dosažených dat provedeného dotazníkového šetření vyplývá, že nejčastěji ke komunikaci mezi rodiči a vychovateli dochází prostřednictvím osobního kontaktu. Moderní technologie dokonce nebyly nejvíce preferovány ani jednou z dotazovaných skupin, respondenti projevovali největší zájem o osobní kontakt. Uvedenými skutečnostmi se tato hypotéza vyvrací. Jako druhou byla hypotéza č. 2, jejíž znění bylo: *Vychovatelé projevují vyšší zájem o častější komunikaci mezi nimi a rodiči.* Tato hypotéza se potvrzuje na základě několika podstatných skutečností. Z provedeného šetření vyplynulo, že výrazně více vychovatelů vyvíjelo vlastní iniciativu ke komunikaci.

Dále vychovatelé projevovali větší ochotu ke komunikaci při řešení problémových situací a měli také vyšší potřebu zpětné vazby od druhé strany, tedy ze strany rodičů.

Vyšší zájem vychovatelů o častější komunikaci s rodiči se projevila také tím, že oproti vychovatelům, mnohem více rodičů nevidí důvod k prohloubení spolupráce s druhou stranou. Předposlední hypotéza č. 3 zněla takto: *Omluva ze školní družiny je nejčastějším tématem při komunikaci mezi rodiči a vychovateli*. Hypotéza se potvrzuje, jelikož obě skupiny respondentů uváděly, že nejčastějším důvodem ke komunikaci s druhou stranou je právě omluva ze školní družiny. Poslední hypotéza č. 4 byla následující: *Rodiče i vychovatelé jsou se současným stavem jejich vzájemné komunikace spokojeni*. Hypotéza se potvrzuje, jelikož u otázky, zda jsou respondenti spokojeni se současnou komunikací s druhou stranou, volilo skoro 90 % rodičů a přes 90 % vychovatelů varianty "spíše ano" a "jednoznačně ano".

6.3 Návrhy řešení

Pro zlepšení komunikace mezi vychovateli a rodiči jsem sestavila následující návrhy. Jejich užití je podmíněno možnostmi a ochotou ze strany školy, vychovatelů, pedagogů i rodičů. Jakékoliv výraznější změny se těžko realizují bez součinnosti všech aktérů v oblasti vzdělávání a výchovy dětí.

Jako první možnost se nabízí vytvoření prostoru pro vzájemnou komunikaci vychovatelů a rodičů. Během běžného dne se musí vychovatelé věnovat všem dětem a dohlížet na ně, tudíž je rozsáhlejší komunikace s rodiči nemožná nebo velmi strohá. Nabízí se několik variant, jakým způsobem tento prostor vytvořit. Do jisté míry by komunikaci mohla zlepšit účast vychovatelů na třídních schůzkách. Druhou variantou je vytvoření konzultačních hodin nebo období třídních schůzek určených pro družinu.

Pro zlepšení komunikace vychovatelů a rodičů, by mohlo napomoci zapojení rodičů do činnosti družiny. Jednalo by se o vytvoření speciálních akcí v rámci družiny, a to zhruba 1x měsíčně, v případě zájmu i 1x za 2 týdny. Rodiče by tak mohli vidět blíže prostředí, atmosféru, vztahy a celý chod družiny. Cílem těchto akcí by bylo přímé zapojení rodičů, kteří by se na dané aktivitě společně s vychovateli a dětmi podíleli. V rámci těchto akcí by se mohlo jednat jak o aktivity venkovní, tak uvnitř školy, např. pouštění draků, kreativní tvorba atd.

Realizace posledního návrhu je limitována finančními prostředky. Jedná se o možnost účasti vychovatelů na kurzech, které se zaměřují právě na jejich komunikaci s rodiči ve škole a školní družině. Akreditované kurzy Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR stojí okolo 2 000 Kč na osobu. Financování takovýchto kurzů závisí na možnostech školy nebo na vlastní iniciativě vychovatelů a jejich ochoty sáhnout do vlastních peněžních zdrojů. Nabízí se však otázka, zda by neměla být věnována vyšší pozornost problematice komunikace s rodiči již při vzdělávání vychovatelů na školách, vzhledem k vysoké ceně kurzu a existujícím problémům spojeným s komunikací mezi rodiči a vychovateli.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se věnovala komunikaci mezi vychovatelem a rodiči, která v dnešní době nabývá na významu. Vychovatel hraje velkou roli u žáků v době školní družiny, kde s dětmi tráví stále více času. Pro výzkum byl však stěžejní vztah vychovatel – rodič a jejich současná komunikace, která může ovlivnit chování a péči o samotného žáka.

V teoretické části byly popsány důležité pojmy týkající se této problematiky jako komunikace, vychovatel a rodiče žáka. Poslední kapitola hovoří o samostatné komunikace mezi vychovatelem a rodiči, kterou jsem se ze svých zkušeností a nenalezení relevantní literatury sama popsala.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjištění současného stavu komunikace mezi vychovatelem a rodiči prostřednictvím dotazníků rozeslaných přes sociální sítě. Dále vyhodnocení šetření, cílů a hypotéz a navržení možných řešení, jak zlepšit a zefektivnit komunikaci mezi vychovatelem a rodiči v pedagogické praxi.

Důvodem využití sociálních sítí pro obě zainteresované strany měl jistý záměr. Bohužel, bylo zřejmé, že lze očekávat pozitiva i negativa zvolením této metody. Jasným pozitivem byl překvapivě obrovský zájem ze strany rodičů, kteří mi dotazník nejen vyplnili, ale také psali své názory ohledně této problematiky. Dále se domnívám, že variabilita odpovědí rodičů nám poukazuje, že přístup vychovatelů na různých školách v ČR je odlišná, avšak v určitých aspektech stejná. Stejně u vychovatelů, kteří se vyjádřili prostřednictvím dotazníku k postoji a iniciativě rodičů na jejich školách. Limitem výzkumu je komparace odpovědí rodičů a vychovatelů z odlišného prostředí, které nám způsobují odchylky v porovnávaných odpovědích a zkreslují výsledek, a v mnohých položkách nelze jejich odpovědi plně srovnávat. Rozdílné názory jsou zajímavé a výsledky práce otvírají cestu k dalšímu výzkumu.

Z výsledků praktické části mé bakalářské práce vyplývá, že současná komunikace u obou zúčastněných stran je více než uspokojující, což považuji za pozitivní zjištění mé práce. Přesto v některých položkách u obou skupin se nacházejí nedostatky, které jsou si potřeba oboustranně uvědomit.

Rodiče dle výzkumu neposkytují dostatečnou zpětnou vazbu vychovatelům a nevyvíjí dostatečný zájem o chování jejich dětí. Z pohledu vychovatelů jde o přílišné zasahování do jejich kompetencí. U vychovatelů nacházíme negativa, která pramení především z neochoty porozumět problematické situaci v rodině žáka, a také nedostatkem času na komunikaci s rodiči.

Mezi návrhy řešení pro možnost navazování kontaktu a prohlubování komunikace jsou navrženy konzultační hodiny vychovatelů školní družiny, zapojení rodičů do činnosti družiny a finanční dotace od školy pro absolvování komunikačního kurzu pro vychovatele. Avšak tyto možnosti lze využít pouze v případě, kdy o to budou mít obě strany zájem.

LITERATURA

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. Sociální komunikace: [texty k distančnímu a kombinovanému studiu]. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 79 s. ISBN 80-244-1357-4.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4033-1.

DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2001. Expert (Grada). ISBN 80-7169-988-8.

FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. V Praze: Yinachi, 2011. ISBN 978-80-904735-2-2.

GAVORA, Peter. . Bratislava: Veda, 1988.

HARTL, Pavel. . Praha: Budka, 1996. ISBN 8090154905.

HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-233-1.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024713694.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.

KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Pedagogické a psychologické studie. ISBN 80-04-21854-7.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. Manažer. ISBN 978-80-247-2339-6.

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

ROZSYPALOVÁ, Marie, Alena MELLANOVÁ a Věra ČECHOVÁ. *Psychologie a pedagogika I: pro střední zdravotnické školy*. Praha: Informatorium, 2003. ISBN 80-7333-014-8.

, Jaroslav. . Brno: Paido, 1998. ISBN 8085931486.

SVATOŠ, T. *Kapitoly ze sociální a pedagogické komunikace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-604-1.

TOMÁNEK, Pavol. *Teoretické východiská rodinnej výchovy*. Brno: Tribun EU, 2012. Librix.eu. ISBN 978-80-263-0233-9.

VRTIŠKOVÁ, Marie. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Tribun EU, 2009. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-877-6.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-387-1.

ZELINOVÁ, Milota. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace: koncepce a model tvořivě humanistické výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-197-6.

Zákony

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník - rodiče

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci oboru vychovatelství, a prosím Vás o vyplnění dotazníku pro svou bakalářskou práci na téma Komunikace mezi vychovatelem a rodiči.

Vážená respondentko, vážený respondente,

tento dotazník týkající se komunikace jako sdělení mezi rodičem a vychovatelem (více informací než pozdrav a jméno žáka) obsahuje 18. otázek. Jeho vyplnění by Vám nemělo zabrat déle jak 5 minut. Celý dotazník je striktně anonymní a veškeré informace, které v dotazníku budou použity, jsou pouze pro analýzu v rámci bakalářské práce. Na všechny otázky v tomto dotazníku existuje pouze jedna možná odpověď. Jde především o vyjádření Vašeho vlastního postoje, názoru, souhlasu či nesouhlasu.

Děkuji za Váš čas

Luňáková Viktorie

1. Uved'te prosím Vaše pohlaví:

A, Žena

B, Muž

2. Kolik je Vám let?

A, 18-30 let

B, 30-40 let

C, 40-50 let

D, více než 50 let

3. Jaký způsob komunikace s vychovatelem Vám nejvíce vyhovuje? V rámci celého dotazníku a jeho otázek, je komunikací myšleno jakékoliv sdělení nad rámec pozdravu.

A, Osobní kontakt

B, Telefonický kontakt-hovor

- C, Telefonický kontakt-SMS
- D, E-mailová komunikace
- E, Za pomoci záznamového deníčku dítěte
- F, Jiný (např. interkom)

4. *Jaký způsob komunikace s vychovatelem nejčastěji musíte v praxi využívat, bez ohledu na to, jaký způsob Vám osobně vyhovuje (např. protože daný způsob vyžadují vychovatelé)?*

- A, Osobní kontakt
- B, Telefonický kontakt-hovor
- C, Telefonický kontakt-SMS
- D, E-mailová komunikace
- E, Za pomoci záznamového deníčku dítěte
- F, Jiný (např. interkom)

5. *Jak často komunikujete s vychovateli (jakoukoliv formou)?*

- A, Téměř každý den
- B, Cca 1x za týden někdy i vícekrát
- C, Méně než 1x týdně
- D, Méně než 1x měsíčně

6. *Vyhledáváte sám/a z vlastní iniciativy komunikaci s vychovatelem a příležitosti pro vzájemný kontakt?*

- A, Jednoznačně ano
- B, Spíše ano
- C, Jednoznačně ne
- D, Spíše ne

7. *Jaký význam pro Vás mají školní akce (besídky apod.)?*

- A, Představení výsledků práce učitelů a vychovatelů školy se žáky

C, Společné setkání rodičů s učiteli a vychovateli

D, Běžné povinnosti rodičů, učitelů, vychovatelů a žáků

8. Co je dle Vašeho názoru primárním smyslem komunikace s vychovateli?

A, Vzájemná spolupráce obou stran (rodiče i vychovatele) při výchově dítěte

B, Vytvoření vzájemného vztahu mezi vychovatelem a rodičem

C, Zabránění kázeňským problémům dítěte

D, Jiné

9. Z jakého důvodu komunikujete s vychovateli nejčastěji?

A, Omluva ze školní družiny

B, Dovednosti dítěte

C, Kázeňské problémy dítěte nebo jiné výchovné problémy

D, Jiné důvody (organizační záležitosti apod.)

10. Jsou vychovatelé ochotni s Vámi komunikovat v případě, že jsou s Vaším dítětem potíže?

A, Nikdy

B, Někdy

C, Často

11. Měli by vychovatelé znát situaci ve Vaší rodině?

A, Ano, protože dění v rodině se odráží i v chování dětí. O důležitých událostech neváhám učitele informovat.

B, Ne, jde o privátní záležitost rodiny, která pro vychovatele není podstatná.

C, Záleží na okolnostech a charakteru daných problémů.

12. Svůj vztah s vychovateli svých dětí hodnotím jako:

A, Přátelský

B, Ryze profesionální (při komunikaci nezacházíme do soukromých informací).

D, S mnoha z nich nevycházím příliš dobře, jelikož se neshodneme na některých záležitostech týkajících se mého dítěte.

13. Jakým způsobem by bylo možné vylepšit spolupráci s vychovateli?

A, Pomocí většího objemu společně stráveného volného času (pořádání různých akcí).

B, Vychovatelé by měli častěji rodičům poskytovat zpětnou vazbu.

C, Nemyslím si, že je třeba spolupráci s vychovateli dále prohlubovat.

14. Na komunikaci s vychovateli mi nejvíce vadí:

A, Arogance vychovatelů vůči rodičům.

B, Přenášení odpovědnosti za neúspěchy dítěte na rodiče.

C, Nezájem vychovatelů o svěřené děti.

D, Neochota porozumět problematickým situacím i z pohledu rodiče.

E, Jiné

15. Dostal/a jste se s některým z vychovatelů někdy do konfliktu, např. do hádky nebo ostré výměny názorů?

A, Nikdy

B, Ano, někdy se taková situace vyskytla.

C, Ano, často.

16. Měli byste zájem o bližší spolupráci s Vaší školou?

A, Ano, jako rodiče bychom se měli více zapojit do činnosti školy.

B, Ne, jako rodiče se nemusíme více angažovat do činnosti školy.

17. Osobně hodnotím spolupráci rodičů s touto školou jako:

A, Výbornou

B, Dostačující

C, Nedostačující

18. Jste spokojený/á se vzájemnou komunikací Vás a vychovatelů?

- A, Jednoznačně ano
- B, Spíše ano
- C, Jednoznačně ne
- D, Spíše ne

Příloha 2:

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci oboru vychovatelství, a prosím Vás o vyplnění dotazníku pro svou bakalářskou práci na téma Komunikace mezi vychovatelem a rodiči.

Vážená respondentko, vážený respondentě,

tento dotazník týkající se komunikace jako sdělení mezi rodičem a vychovatelem (více informací než pozdrav a jméno žáka) obsahuje 19. otázek. Jeho vyplnění by Vám nemělo zabrat déle jak 5 minut. Celý dotazník je striktně anonymní a veškeré informace, které v dotazníku budou použity, jsou pouze pro analýzu v rámci bakalářské práce. Na všechny otázky v tomto dotazníku existuje pouze jedna možná odpověď. Jde především o vyjádření

Vašeho vlastního postoje, názoru, souhlasu či nesouhlasu.

Děkuji za Váš čas

Luňáková Viktorie

1. Uved'te prosím Vaše pohlaví:

- A, Žena
- B, Muž

2. Kolik je Vám let?

- A, 18-30 let
- B, 30-40 let
- C, 40-50 let
- D, Více než 50 let

3. *Jak dlouho vykonáváte práci vychovatele?*

A, Méně než 2 roky

B, 2-4 roky

C, 4-6 let

D, 6-8 let

E, více jak 8 let

4. *Jaký způsob komunikace s rodiči Vám nejvíce vyhovuje?*

A, Osobní kontakt

B, Telefonický kontakt-hovor

C, Telefonický kontakt-SMS

D, E-mailová komunikace

E, Za pomoci záznamového deníčku dítěte

F, Jiný (např. interkom)

5. *Jaký způsob komunikace s rodiči nejčastěji musíte v praxi využívat, bez ohledu na to, jaký způsob Vám osobně vyhovuje (např. protože daný způsob vyžadují rodiče)?*

A, Osobní kontakt

B, Telefonický kontakt-hovor

C, Telefonický kontakt-SMS

D, E-mailová komunikace

E, Za pomoci záznamového deníčku dítěte

F, Jiný (např. interkom)

6. *Jak často komunikujete s rodiči (jakoukoliv formou)?*

A, Téměř každý den

B, Cca 1x za týden někdy i vícekrát

C, Méně než 1x týdně

D, Méně než 1x měsíčně

7. Vyhledáváte sám/a z vlastní iniciativy komunikaci s rodiči a příležitosti pro vzájemný kontakt?

A, Jednoznačně ano

B, Spíše ano

C, Jednoznačně ne

D, Spíše ne

8. Jaký význam pro Vás mají školní akce (besídky apod.)?

A, Představení výsledků práce učitelů a vychovatelů školy se žáky

B, Společné setkání rodičů s učiteli a vychovateli

C, Běžné povinnosti rodičů, učitelů, vychovatelů a žáků

9. Co je dle Vašeho názoru primárním smyslem komunikace s rodiči?

A, Vzájemná spolupráce obou stran (rodiče i vychovatele) při výchově dítěte

B, Vytvoření vzájemného vztahu mezi vychovatelem a rodičem

C, Zabránění kázeňským problémům dítěte

D, Jiné

10. Z jakého důvodu komunikujete s rodiči nejčastěji?

A, Omluva ze školní družiny

B, Dovednosti dítěte

C, Kázeňské problémy dítěte nebo jiné výchovné problémy

D, Jiné důvody (organizační záležitosti apod.)

11. Jsou rodiče ochotní s Vámi komunikovat v případě, že jsou se žákem potíže?

A, Nikdy

B, Někdy

C, Často

12. Máte informace o situaci v rodinách svých žáků?

A, Ano, o tuto situaci se aktivně zajímám a ptám se na ni.

B, Ano, mám tyto informace z doslechu, ale sám/sama se na tuto situaci rodičů neptám.

C, Jedná se o vnitřní záležitost každé rodiny, kterou pro svoji práci nemusím znát.

13. Svůj vztah s rodiči svých žáků hodnotím jako:

A, Přátelský.

B, Ryze profesionální (při komunikaci nezacházíme do soukromých informací).

C, S mnoha z nich nevyházím příliš dobře, jelikož se neshodneme na některých záležitostech týkajících se jejich dítěte.

14. Jakým způsobem by bylo možné vylepšit spolupráci s rodiči?

A, Pomocí většího objemu společně stráveného volného času (pořádání různých akcí).

B, Rodiče by měli častěji vychovatelům poskytovat zpětnou vazbu.

C, Nemyslím si, že je třeba spolupráci s rodiči dále prohlubovat.

D, Jiné

15. Na komunikaci s rodiči mi nejvíce vadí:

A, Arogance rodičů vůči mé osobě.

B, Přenášení odpovědnosti za neúspěchy jejich dětí na vychovatele.

C, Nezájem rodičů o chování svých dětí.

D, Zasahování rodičů do mých kompetencí.

E, Jiné

16. Dostal/a jste se s některým z rodičů někdy do konfliktu, např. do hádky nebo ostré výměny názorů?

A, Nikdy

B, Ano, někdy se taková situace vyskytla.

C, Ano, často.

17. Měli by se rodiče více angažovat ve fungování Vaší školy?

A, Ano, rodiče by se měli více zapojit do činnosti školy.

B, Rodiče se nemusí více angažovat do činnosti školy.

18. *Osobně hodnotím spolupráci rodičů s touto školou jako:*

A, Výbornou

B, Dostačující

C, Nedostačující

19. *Jste spokojený/á se vzájemnou komunikací Vás a rodičů žáků?*

A, Jednoznačně ano

B, Spíše ano

C, Jednoznačně ne

D, Spíše ne

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Viktorie Luňáková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Adéla Antlová
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Komunikace mezi vychovatelem a rodiči
Název v angličtině:	Communication between an after school club teacher and parents
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá komunikací mezi vychovatelem a rodiči ve školních družinách. V úvodu teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy týkající se komunikace, jejími druhy, funkcí a činitelů, které mohou komunikaci ohrozit. Dále zde naleznete základní informace o rodině žáka a o vychovateli, jeho náplni práce, dovednostech, verbální a neverbální komunikaci a vlastnostech. Praktická část je věnována kvantitativnímu výzkumu, a to konkrétně porovnání odpovědím rodičů a vychovatelů v dotazníku na komunikace mezi sebou. Na základě zjištěných informací z teoretické a praktické části vzniklo následné doporučení</p>

	pro rodiče a vychovatele, jak zlepšit komunikaci mezi sebou.
Klíčová slova:	Komunikace, vychovatel, rodina, sociální komunikace, zásady komunikace
Anotace v angličtině:	<p>This Bachelor's Thesis observes the communication between an after school club teacher and parents in the after school care. In the beginning of the theoretical part, basic terms are explained, such as communication, its types and functions, including the factors, which can threaten it. Elementary information about pupil's family, the after school club teacher and his/her work description, abilities, qualities, and both verbal and non-verbal communication is outlined.</p> <p>The practical part is dedicated to quantitative research, most specifically to comparing parents and after school club teachers answers about their mutual communication. On the basis of the outcomes of the theoretical and the practical part, a conclusion in form of recommendation for improved communication of parents and after school club teachers was suggested.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Communication, after school club teacher, family, social communication, principles of communication
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – č. 2
Rozsah práce:	74 stran
Jazyk práce:	Čeština